

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lärares utbildning, undervisning och
vetskap om vad elever i grundskolan
möter för sexuellt innehåll på internet och
sociala medier

Arlinda Hindmalm Fortes & Fanny Klasson

Självständigt arbete : L6XA2A
Slutlig inlämning 2024-05-28
Handledare: Elisabeth Ohlsson

Sammanfattning

Titel: Lärares utbildning, undervisning och vetskap om vad elever i grundskolan möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier

Title: Teachers' education, teaching and knowledge regarding what pupils in primary school encounter in terms of sexual content on the internet and social media

Författare: Arlinda Hindmalm Fortes & Fanny Klasson

Typ av arbete: Examensarbete på avancerad nivå (15 hp)

Handledare: Elisabeth Ohlsson

Examinator: Sara Blanck

Syftet med denna studie är att genom kvalitativa intervjuer undersöka tolv lärares vetskap om vad barn och ungdomar möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier samt lärarnas undervisning och utbildning kopplat till kunskapsområdet *Sexualitet, samtycke och relationer*. I denna studie ingår nio grundskollärare i samhällskunskap för årskurs 4-6 och tre övriga grundskollärare för årskurs 4-6. Dessa lärare har mellan åtta månader och 40 års arbetslivserfarenhet inom läraryrket. Frågeställningarna är följande; Vad framkommer av de deltagande lärarnas undervisningserfarenheter om hur undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer i grundskolan inkluderar sexuellt innehåll på internet och sociala medier, samt, hur anser lärarna i studien att deras tidigare utbildning möjliggör inkludering av kunskapsområdet i undervisningen kopplat till de behov som kan finnas inom kunskapsområdet? Resultaten i studien analyserades genom *första* och *andra ordningens perspektiv* och visar att lärarna, trots elevers dagliga användning av internet och sociala medier, inte prioriterar undervisning kopplat till detta. Endast tre av de tolv medverkande lärarna har bedrivit planerad undervisning och nio har bedrivit spontan undervisning vid händelser kopplade till kunskapsområdet. Lärarnas egenupplevda bristfälliga ämneskunskaper kring kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*, visas vara en viktig faktor kring varför undervisningen inte bedrivs. Detta kan förklaras genom att granska utbildningsplan och examensmål för ett grundläroprogram där sexualitet och relationer samt olika medier och digitala miljöers roll nämns men att lärarna trots detta inte upplever att de fått till sig denna ämneskunskap via sin lärarutbildning. Utfallet resulterar i att lärarnas utbildning inte korrelerar med varken grundskolans kursplaner, värdegrund, eller vad som förväntas att lärarna ska kunna undervisa om gällande kunskapsområdet. Samtliga lärare uttrycker att de saknar kunskap för att undervisa om sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Sammantaget visar resultaten att undervisningen inom sexuellt innehåll på internet och i sociala medier i årskurs 4-6 är bristande men att lärarna uttryckte en vilja att få fortbildning inom kunskapsområdet för att kunna bedriva en bättre undervisning i relation till tidigare forskning.

Nyckelord: sexualitet, samtycke och relationer, sociala medier, samhällskunskap, grundskollärare.

Abstract

The purpose of this study is to investigate, through qualitative interviews, twelve teachers' experiences of what kind of sexual content young children and youths encounter on the internet and social media, also the teachers' lessons and education connected to the subject of *sexual health education*. This study includes nine elementary teachers in social studies for the years 4-6 and three other elementary teachers for the years 4-6. These teachers have between eight months and 40 years professional experience within the teacher profession. The study's questions read the following; What emerges from the teaching experiences of the participating teachers about how lessons regarding *sexual health education* includes sexual content on the internet and social media, as well as, how does the teachers in the study believe that their previous education enables the inclusion of the subject in the teaching connected to the needs that can be found in the field of knowledge? The results of the study were analyzed through the *first and second order's perspective* and showed that the teachers, despite the pupils' daily use of the internet and social media, do not prioritize teaching in this area. Only three of the twelve participating teachers had conducted planned lessons and nine had conducted spontaneous teaching when incidents occurred. The teachers lacking subject knowledge about the area of *sexual health education* turned out to be an important factor about why the teaching was not implemented. This could be explained by looking closer at an educational plan and aims for examination of an elementary teaching degree where sexuality, relations, different medias and digital environments is mentioned but the teachers, regardless of this, do not feel that they have any knowledge of this subject from their degree. The results from the study show that the teaching degree does not have a significant correlation with the syllabus, the curriculum or the expectations for teaching. In summary the results of the study show that teaching about sexual content on the internet and social media in grades 4-6 is deficient and that the participating teachers expressed a will to get more knowledge and education concerning sexual health to be able to conduct a better education for their pupils.

Keywords: Sexual health education, social media, social studies, primary school teachers.

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	6
1.2 Centrala begrepp	6
1.2.1 Sociala medier	6
1.2.2 Sexualitet, samtycke och relationer	6
1.2.3 Pornografi	7
1.2.4 Sexting	7
1.2.5 Grooming	7
2. Bakgrund, litteraturgenomgång och tidigare forskning	7
2.1 Bakgrund	7
2.2 Tidigare forskning	8
2.2.1 Sexuellt innehåll på internet och sociala medier	8
2.2.2 Tidigare forskning om undervisning	9
2.2.3 Lärares utbildning inom sexualitet, samtycke och relationer	11
2.2.4 Sammanfattning	12
2.3 Webbfilter	12
3. Teoretisk förankring	13
3.1 Första och andra ordningens perspektiv	14
3.2 Analysverktyg	14
4. Metod	14
4.1 Metodval	15
4.1.1 Organisationsintervju	15
4.2 Urval	15
4.3 Avgränsningar	17
4.4 Genomförande	18
4.5 Metoddiskussion	19
4.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet grupp	19
4.7 Forskningsetiska aspekter	20
5. Resultat	20
5.1 Deltagande lärare	21
5.2 Lärares vetskap om vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier	21
5.3 Undervisning	23
5.4 Utbildning	28
6. Diskussion	30
6.1 Resultatdiskussion	30
6.1.1 Tidigare forsknings relevans	30
6.1.2 Lärares vetskap om vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier	31
6.1.3 Undervisning	32
6.1.4 Utbildning	33
6.2 Slutsatser	35
7. Vidare forskning	36
8. Referenslista	37
9. Bilagor	41

1. Inledning

I samhället pågår en ständigt ökad digitalisering vilket påverkar både individen och samhällets utveckling. På grund av detta lever dagens barn och ungdomar i en komplex värld med ett stort informationsflöde och ett samhälle i ständig förändring. Till följd av samhällets och digitaliseringens utveckling har därför skolan i uppgift att ge eleverna verktyg för att kunna förstå och orientera sig i detta (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [Lgr22], 2022).

Sexualitet, samtycke och relationer är ett kunskapsområde som ingår i undervisningen för samhällskunskap i årskurs 4-6 men som även ska integreras med samtliga ämnen, detta i form av normer, jämställdhet, sexualitet och samtycke som en del av skolans värdegrund (Lgr22, 2022; Skolverket, 2023b). I värdegrunden för grundskolan står dessutom att eleverna ska utveckla ett kritiskt förhållningssätt kopplat till hur sexualitet och pornografi framställs i olika medier (Lgr22, 2022; Skolverket, 2023b). Att detta står i skolans värdegrund gör att förmedlingen av kunskap inom ämnet därför är ett ansvar som ligger på samtliga undervisare inom skolväsendet (Lgr22, 2022; Skolverket, 2023b).

Detta har lett till att vi i denna studie undersökt grundskollärares vetskap om vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier kopplat till sexualitet, samtycke och relationer inom samhällskunskap men även andra ämnen. Ytterligare områden som undersöktes var lärarnas utbildning i relation till kunskapsområdet, kursplaner samt grundskolans värdegrund.

Under vårt tidigare examensarbete¹ visade forskning på brister kring lärares vetskap om vad barn och ungdomar möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier. I relation till detta påvisades även brister i ämneskunskaper och utbildning hos lärare i de studier från Australien, Sverige och USA som ingick i vår forskningsöversikt (Arrington-Sanders et al., 2015; Bramhagen & Lundström, 2022; Duffy et al., 2013; Lewis, et al., 2018; Mattebo et al., 2012; Mattebo & Donevan, 2017; Rose et al., 2019; Rothman et al., 2015; Rothman et al., 2020) kopplat till undervisning i kunskapsområdet *Sexualitet, samtycke och relationer*. Detta resulterade i otillräcklig kunskap även hos eleverna.

Dessutom framkom det att elever mellan 10 och 20 år spenderar en stor del av sin tid på internet och sociala medier där de kan exponeras för sexuellt och pornografiskt innehåll oberoende av om de bor i Sverige, USA eller i andra länder med liknande digital utveckling. Lewis et al. (2018) menar att barn och unga kan möta sexuellt innehåll på internet både frivilligt och ofrivilligt i form av till exempel pop-up reklam, chattrum och internetsökningar. I vår forskningsöversikt visades även att unga mellan 10 och 18 år saknar kunskap kring hur de ska hantera det sexuella innehåll de möter på internet (Arrington-Sanders et al., 2015; Bramhagen

¹ *Skolans sexualundervisning om pornografiskt innehåll på internet och dess påverkan på skolungdomar* [Examensarbete 1, Göteborgs universitet].

& Lundström, 2022; Mattebo et al., 2012; Mattebo & Donevan, 2017; Rothman et al., 2020). Kunskapsområdet *Sexualitet, samtycke och relationer* kan även upplevas som tabubelagt och därför undviker många lärare att prata om det (Duffy et al., 2013). Detta gör att denna studie avgränsas till att handla om lärares vetskap om vad elever möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier, deras undervisning inom området samt huruvida deras utbildning inom *sexualitet, samtycke och relationer* korrelerar med vad elever kan möta för sexuellt innehåll på internet och sociala medier.

Det finns tre punkter i kursplanen för samhällskunskap i årskurs 4-6 där frågan om internet, pornografi och sociala medier nämns specifikt. Dessa punkter är; “[...] mediernas roll som informationsspridare och underhållare, sociala roller och normer inom till exempel sexualitet samt hur digitala och andra medier kan användas ansvarsfullt utifrån sociala och etiska aspekter” (Skolverket, 2022b). Detta skiljer sig från hur studiens lärares upplevelse av vad det faktiskt har erhållit för utbildning inom kunskapsområdet genom lärarutbildningen. I kursplanen för grundlärarutbildningen på Göteborgs universitet med inriktning samhällskunskap, årskurs 4-6, finns det inte något tydligt innehåll som kan likställas med kursplanen i samhällskunskap för elever avseende sexuellt innehåll på internet. Kursplanen i samhällskunskap för lärare har följande innehåll; “information, kommunikation och källkritik, aktuella samhällsfrågor och undervisning kring dessa” (Göteborgs Universitet, u.å.).

I *Utbildningsplan Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6* (Göteborgs Universitet, 2024) beskrivs att lärarstudenter efter sin examen ska ha kunskap om all undervisning som examen ger behörighet för. Detta innefattar därmed även kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*. De examensmål som grundskollärare för årskurs 4-6 ska ha fått med sig efter avslutad utbildning som kan kopplas till sexuellt innehåll på internet och sociala medier är följande: “visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, sexualitet och relationer samt visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna.” Trots detta visar följande studie att lärarna inte upplever att de fått till sig denna ämneskunskap via lärarutbildningen. Bortsett från specifika kursplaner som samhällskunskap och naturorienterande ämnen finns det inte något som kan kopplas till kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* i övriga kursplaner inom *Grundlärarprogrammet inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6* (Göteborgs Universitet, 2024). Detta trots att samtliga undervisare ska kunna bedriva undervisningen i kunskapsområdet (Skolverket, 2023b).

Skillnaden mellan vad som förväntas att lärare lär ut i grundskolans årskurs 4-6 i kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* skiljer sig därmed från vad lärarna får med sig från grundlärarutbildningen. Detta är något vi tror kan vara en bakomliggande orsak till de brister vi sett under vår VFU i form av avsaknad av undervisning inom kunskapsområdet, samt avsaknad av redskap och strategier hos både lärare och elever för att hantera det sexuella innehållet elever på mellanstadiet kan möta på internet och sociala medier.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka och utveckla kunskap om lärares utbildning, undervisning och vetskap om vad barn och ungdomar möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Respondenternas utbildning undersöks i relation till befintliga kursplaner inom kunskapsområdet i grundskolan och undervisning inom kunskapsområdet *Sexualitet, samtycke och relationer*. I studien ingår nio grundskollärare i samhällsorienterande ämnen för årskurs 4-6 och tre ämneslärare (se tabell 2) i årskurs 4-6 då kunskapsområdet är ämnesöverskridande. Detta undersöks med utgångspunkt i frågeställningarna;

- Vad framkommer av de deltagande lärarnas uppfattning om hur undervisningen i *sexualitet, samtycke och relationer* i grundskolan inkluderar sexuellt innehåll på internet och sociala medier, samt
- Hur anser lärarna i studien att deras tidigare utbildning möjliggör inkludering av sexuellt innehåll på internet och sociala medier i undervisningen kopplat till de behov som kan finnas inom kunskapsområdet?

1.2 Centrala begrepp

I detta avsnitt förklaras centrala begrepp som förekommer i texten och den tolkning som har använts i föreliggande studie.

1.2.1 Sociala medier

Begreppet *sociala medier* innefattar olika digitala plattformar på internet där syftet är att kommunicera med andra (Nationalencyklopedin, u.å.). Vidare innebär det att i sociala medier produceras innehållet ofta av användarna själva genom direkt kommunikation i form av till exempel text, bild eller ljud. Massmedier såsom tidningar, radio och television är, i kontrast till detta, medier som producerar sitt innehåll genom olika medieorganisationer och spridning av samhällsviktig information (ibid.).

1.2.2 Sexualitet, samtycke och relationer

Sexualitet, samtycke och relationer är en del av grundskolans värdegrund och ett kunskapsområde som är ämnesövergripande (Lgr22, 2022; Skolverket, 2023b) och skall integreras i samtliga ämnen inom skolväsendet. Kunskapsområdet innefattar bland annat identitet, sexualitet, relationer, jämställdhet samt normer (Skolverket, 2023b). Dessa punkter förekommer även i kursplanen för samhällskunskap och biologi för årskurs 4-6 (Skolverket, 2022a; Skolverket, 2022b). I samband med införandet av den nya läroplanen Lgr 22 ändrade kunskapsområdet namn från *sex och samlevnad/sexualkunskap* till *Sexualitet, samtycke och relationer* (Skolverket, 2023b). I studien kommer vi att använda oss av begreppen *sex och samlevnad/sexualkunskap* och *Sexualitet, samtycke och relationer* där undervisningen kan benämnas som något annat men där vi alltså fortsättningsvis använder ett samlat begrepp för hela kunskapsområdet. När vi i studien använder dessa begrepp inkluderar vi även undervisning om kunskapsområdet i alla länder, såväl Sverige som andra.

1.2.3 Pornografi

Material som producerats för att skapa sexuell upphetsning hos mottagaren beskriver Mattebo et al. (2012) som *pornografi* och detta kan vara i form av meddelanden, bilder, filmer eller annat material. En förkortning av ordet pornografi som vanligtvis används i vardagliga sammanhang är "porr".

1.2.4 Sexting

Sexting innebär att genom digitala meddelanden skicka bilder, videor eller meddelanden med sexuellt innehåll via sociala plattformar (Dictionary.com, 2024).

1.2.5 Grooming

Begreppet *grooming* innebär att söka kontakt med barn via sociala plattformar med sexuella intentioner (Nationalencyklopedin, u.å.). Det är enligt svensk lag brottsligt att planera eller genomföra *grooming* (SFS 1962:700) men är även olagligt i andra länder.

2. Bakgrund, litteraturgenomgång och tidigare forskning

Inledningsvis i detta kapitel presenteras bakgrunden till studien, därpå följer tidigare forskning som är bedriven inom kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*. Avslutningsvis presenteras begreppet *webbfilter*, vad det är och hur kommuner i studien använder sig av detta.

2.1 Bakgrund

Sociala medier är enligt Internetstiftelsen (2023) digitala plattformar (se 1.2.1) där många ungdomar spenderar en stor del av sin tid och en plats där unga kommer i kontakt med sexuellt innehåll. Så många som 85 % av samtliga internetanvändare i Sverige använde någon form av sociala medier under år 2023 enligt Internetstiftelsen (2023). De beskriver även att sociala medier har blivit en naturlig del av ungas vardag och menar att 96 % av barn i årskurs 4-6 dagligen använder sig av *Instagram*, *Roblox*, *Snapchat*, *Tik Tok* eller *YouTube* vilket även gäller ungdomar i högstadiet och gymnasiet där 97 % av dem använder sig av sociala medier dagligen (Internetstiftelsen, 2023). Skillnaden mellan de olika sociala medierna är att *TikTok* och *YouTube* främst används för att se och publicera videoklipp till skillnad från *Instagram* och *Snapchat*. På dessa två producerar användarna huvudsakligen eget innehåll med fokus på att kommunicera med varandra (Instagram, u.å.; Snap inc, u.å.; TikTok, u.å.; YouTube, u.å.).

Till skillnad från de andra sociala medierna så är *Roblox* en spelplattform där ungdomar (främst pojkar), skapar och spelar spel men även en plattform där användarna chattar med varandra (Internetstiftelsen, 2023). Av nämnda sociala medier har samtliga, bortsett från *YouTube* och *Roblox*, en åldersgräns på 13 år. *YouTube* saknar åldersgräns men ansvarar precis som de andra sociala medierna för att själva ta bort användare som är yngre än 13 år (Instagram,

u.å.; YouTube, u.å.). Vad gäller *Roblox* så är det tillgängligt för alla åldrar med möjlighet till anpassning av innehåll (Roblox, u.å.).

De olika sociala medierna tillåter användarna att göra både privata men även offentliga konton där innehållet som publiceras kan vara tillgängligt för enbart vänner på applikationen men även för okända i många fall (Instagram, u.å.; Snap inc, u.å.; TikTok, u.å.; YouTube, u.å.).

Då det finns ett sexuellt informationsflöde på internet i form av pornografi och annat sexuellt innehåll kan unga riskera att få erfarenhet av *sexting*, *grooming* och andra sexuella interaktioner då de kommer i kontakt och kommunicerar med andra på internet (Mattebo et al., 2012). Däremot menar Rothman et al. (2015) att exponering av sexuellt innehåll på internet faktiskt kan vara utbildande för unga men kan samtidigt bli missvisande just för att de är unga.

2.2 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning om sexuellt innehåll på internet och sociala medier, därefter presenteras tidigare forskning om undervisning och avslutningsvis sammanfattas den tidigare forskningen.

2.2.1 Sexuellt innehåll på internet och sociala medier

Under examensarbete 1 (*Skolans sexualundervisning om pornografiskt innehåll på internet och dess påverkan på skolungdomar*) analyserades forskningsstudier med respondenter i åldrarna 10-20 år (Arrington-Sanders et al., 2015; Bramhagen & Lundström, 2022; Duffy et al., 2013; Joleby et al., 2020; Lewis et al., 2018; Mattebo et al., 2012; Mattebo & Donevan, 2017; Rose et al., 2019; Rothman et al., 2020; Rothman et al., 2015; Planting-Bergloo, 2023). I de refererade studierna framkom att unga dagligen exponeras för former av sexuellt innehåll på internet (Joleby et al., 2020; Lewis et al., 2018; Mattebo et al., 2012). Trots detta visade studierna att barnen och unga inte hade tillräckligt med kunskap om hur de skulle hantera innehållet. En av dessa studier var Jolebys et al.:s (2020) svenska intervjustudie med sju deltagande kvinnor som alla blivit utsatta för *grooming* som barn.

I vårt tidigare examensarbete analyserades tolv artiklar och en avhandling. Av dessa var endast fyra studier genomförda i Sverige och resterande i Australien och USA. Detta berodde på att av den forskning som dök upp på de sökmotorer som användes var endast ett fåtal relevanta studier bedrivna i Sverige och därför behövde internationella studier tas i beaktning. Det låga antal tillgängliga studier kan bero på att man enligt forskningsetiska principer måste ha vårdnadshavares godkännande för att ha en respondent under 15 år (SFS 2003:460). Eftersom digitaliseringen hela tiden utvecklas har även artiklar som publicerades innan 2012 valts bort då de inte längre kan anses relevanta för innehållet i studien.

Mattebo et al. (2012) beskriver hur pornografi har normaliserats och nu finns på sociala medier vilket gör att unga dagligen tar del av det vilket i sin tur gör att det normaliseras ytterligare. I samma svenska intervjustudie framgår det att redan år 2012 att 99 % av 18 pojkar och 86 % av 17 flickor mellan 14 och 18 år kom i kontakt med pornografi på internet. Denna kontakt menar Lewis et al. (2018) inte bara sker medvetet utan även kan ske i form av pop-up

reklam, chatterum och internetsökningar på ord med mer än en mening. Lewis et al:s. (2018) studie är en australiensk studie där 68 respondenter i åldrarna 14 till 18 år diskuterar mötet med sexuellt innehåll på internet i fokusgrupper.

Den tidigare forskningen motsäger stundvis varandra vilket kan påverka vikten av att undervisa om kunskapsområdet i skolan. Enligt Rose et al. (2019) är skolan barnens första kunskapskälla om sex medan Mattebo och Donevan (2017) och Rothman et al. (2015) anser att ungdomars första introduktion till sex oftast sker genom pornografi. De menar att när undervisningen i *Sexualitet, samtycke och relationer* brister i skolan eller från vårdnadshavare blir det sexuella innehållet som är tillgängligt på andra ställen som exempelvis på sociala medieplattformar eller pornografi, ett alternativt sätt att förse sig med kunskap och utforska sin sexualitet vilket då kan bli en positiv aspekt enligt Arrington-Sanders et al. (2015) studie. Den amerikanska intervjustudien behandlade hur homosexuella pojkar mellan 14 och 17 år påverkades av sexuellt innehåll på internet, studien hade 47 respondenter (Arrington-Sanders et al., 2015). Att förse sig med kunskap om sex via internet är en positiv aspekt främst för ungdomar som tillhör HBTQ+ menar Arrington-Sanders et al. (2015) då skolans sexualundervisning i många fall är heteronormativ.

Ytterligare en positiv aspekt med att konsumera pornografi för ungdomar kan vara att de får inspiration och testar nya sätt att tillfredsställa sig själva (Mattebo et al., 2012). Planting-Bergloo (2023) menar att många lärare undviker att undervisa om kontroversiella frågor så som HBTQ+, sexuell läggning, att bli av med oskulden, omskärelse, preventivmedel, samtycke och pornografi för att undvika att elever ska känna sig utpekade eller för att undvika konflikter. Ungdomarna i Mattebo et al. (2012) studie uttryckte dessutom att de saknade utrymmen för diskussioner om sex. Detta innebär enligt dem att vikten av skolans undervisning blir ännu större.

En annan grupp elever som är viktiga att ta hänsyn till enligt Unis et al. (2021) är barn och ungdomar med annan kulturell och religiös bakgrund än svensk, när man pratar om frågor kopplat till *sexualitet, samtycke och relationer* då dessa frågor kan vara känsliga i vissa fall. Unis et al. (2021) menar att lärare och andra undervisare inom skolan måste ta religiösa och kulturella aspekter i beaktande för att kunna möta elever i deras värderingar. Arrington-Sanders et al. (2015) lyfter även denna aspekt som problematisk i de fall där barn och ungdomar saknar information om kunskapsområdet till följd av kulturella skäl.

2.2.2 Tidigare forskning om undervisning

Flera faktorer kan påverka lärares möjlighet att bedriva en trygg och bra undervisning i kunskapsområdet *Sexualitet, samtycke och relationer* (Bramhagen & Lundström, 2022; Cohen et al., 2012; Duffy et al., 2013; Rose et al., 2019; Unis et al., 2021). En stor faktor menar Rose et al. (2019) är lärarens utbildning inom ämnet vilket är avgörande för hur väl innehållet framförs. Den amerikanska studien bestod av intervjuer med 13 lärare och 41 elever i grundskolan och man undersökte elevers attityd till att få undervisning i sexualkunskap samt hur trygga lärarna kände sig i att undervisa i ämnet (Rose et al., 2019). Lärare som hade

bristande ämneskunskaper i kunskapsområdet visade sig i både Duffy et al.:s (2013) och Unis et al.:s (2021) studier vara en bidragande orsak till att lärarna var osäkra och undervisningen blev bristfärdig.

I Duffys et al.:s (2013) enkätstudie undersöktes varför grundskollärare i Australien valt att ta in utomstående för att bedriva undervisningen. I studien deltog 29 lärare (ibid.). I studien förklarades även att klassrumsmiljön och lärarens relation till eleverna visade sig vara viktiga komponenter. Osäkerheten grundar sig också enligt Cohen et al. (2012) i att lärarna tror att vårdnadshavare motsätter sig undervisningen om *sexualitet, samtycke och relationer*. Duffy et al. (2013) beskriver att undervisning som bedrivs av elevernas ordinarie lärare gör att eleverna tar till sig kunskapen bättre. Detta visar på vikten av att alla lärare på skolan har tillräckligt med kunskap för att bedriva undervisningen.

Cohen et al. (2012) menar att lärares kunskap, utbildning och egna åsikter om kunskapsområdet är faktorer som påverkar hur mycket och hur väl lärare undervisar om ämnet. Detta baserat på svaren från de 294 lärarna som deltog i den kanadensiska enkätstudien (ibid. 2012:303). Dessa lärare undervisade elever i åldrarna 6-15 år och deltog i enkätstudien som behandlar lärares villighet att undervisa om sexualkunskap (ibid. 2012:303). I samma studie framkom dessutom att nyexaminerade lärare i högre grad är bekväma att undervisa i kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* än lärare som varit verksamma längre (ibid. 2012:303).

Även Unis et al. (2021) tar upp ovanstående faktorer i sin studie, såsom brist på ämneskunskap bland lärare som undervisar i *sexualitet, samtycke och relationer*. De menar att lärare som saknar ämneskunskap i många fall måste använda sig av egna erfarenheter och händelser vilket kan skapa en osäkerhet hos lärare i de fall de inte känner sig bekväma att prata om ämnet. Unis et al. (2021) menar också att lärare många gånger upplever att det är svårt att svara på elevers frågor kopplat till området eftersom det saknas forskning inom ämnet i relation till hur snabbt samhället förändras. Detta gör också att vikten av att fortbilda lärare blir extra viktigt (Unis et al., 2021). I studien undersöks sexualundervisning bland ungdomar i Sverige och lärare, skolsköterskor och andra yrkes professionellas erfarenheter av att undervisa i ämnet. I studien deltog totalt 24 personer varav sex var lärare som undervisade i åldrarna 16-18 år, fyra var barnmorskor, en var legitimerad sjuksköterska, åtta var kuratorer, fyra var skolsjuksköterskor och en var socialpedagog.

Ytterligare en faktor som kan komma att påverka undervisningen är lärarens kön. Duffy et al. (2013) menar att manliga lärare i stor majoritet är obekväma med att bedriva undervisning i sexualkunskap. I deras studie framkom dessutom att 95 % av de medverkande lärarna, oavsett kön, kände sig obekväma med att undervisa om reproduktion men bekväma med att undervisa om kroppsbild och relationer. Detta gjorde att lärarna istället för att fortbilda sig hellre tog in utomstående för att bedriva undervisningen (Duffy et al., 2013). Lärarna uttryckte att de ville ha ett ökat stöd men också mer tid för att undervisningen inte ska bli bortprioriterad. Tidsbristen var dessutom en bidragande orsak till att lärarna gärna tog in utomstående att bedriva undervisningen (Duffy et al., 2013).

Eftersom kunskapsområdet är ämnesövergripande kan även skolsköterskor eller annan skolpersonal komma att undervisa i ämnet (Duffy et al., 2013). Dessa personer kan ha stor kunskap men brista i pedagogiken vilket kan göra även dessa personer osäkra i sin undervisning (Bramhagen & Lundström, 2022). I denna intervjustudie deltog åtta svenska grundskollärare och sju skolsköterskor, där respondenternas erfarenheter kring att undervisa i kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* undersöktes (Bramhagen & Lundström, 2022). Utökad utbildning och ett större samarbete mellan skolans personal är därför något som Bramhagen och Lundström (2022) uttrycker som en lösning.

För att undervisningen i *sexualitet, samtycke och relationer* ska utvecklas och bli mer likvärdig menar Duffy et al. (2013) och Planting-Bergloo (2023) att det krävs en tydligare kursplan oaktat årskurs, det är tio år mellan studierna men trots detta tycks inget ha förändrats. Planting-Bergloo (2023) menar dessutom att sexualundervisningen behöver ha ett större fokus på sex och pornografi i den svenska skolan. Planting-Bergloos (2023) intervju- och observationsstudie undersökte hur sexualundervisningen om pornografi kan utvecklas i Sverige. Studiens respondenter bestod av 21 lärare och 58 elever i grundskolan samt två lärare och 53 elever från gymnasiet (Planting-Bergloo, 2023).

2.2.3 Lärares utbildning inom *sexualitet, samtycke och relationer*

Den tidigare forskningen gällande undervisning inom *sexualitet, samtycke och relationer* visade på ett stort behov hos eleverna vad gäller utbildning inom kunskapsområdet sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Detta visar på vikten av att all personal inom skolan får utökad utbildning inom sexuellt innehåll på internet för att kunna möta de behov som finns hos elever idag. Den forskning som ingår här visar på att den utbildning lärare får idag gällande sexuellt innehåll på internet tycks vara obefintlig eller inte tillräcklig (Bramhagen & Lundström, 2022; Duffy et al., 2013; Planting-Bergloo, 2023; Unis et al., 2021).

Det finns många faktorer som lyfts när det gäller hur viktigt det är att lärare undervisar om sexuellt innehåll på internet och pornografi samt dess påverkan på ungdomar, menar Mattebo et al. (2012) och Rothmans et al. (2020). Genom att undervisa om området arbetar och förebygger skolan de negativa effekter såsom sexuellt våld bland unga och andra negativa effekter som kan ske när unga exponeras av sexuellt innehåll på internet (Rothmans et al., 2020). Ytterligare negativa faktorer kan enligt Handyside och Ringrose (2017) och Joleby et al. (2020) bland annat vara *grooming* eller spridning av bilder på *Snapchat*. Pornografi och annat sexuellt innehåll på internet och sociala medier kan dessutom påverka det psykiska måendet negativt. Enligt Mattebo et al. (2012) kan detta bland annat leda till försämrad kroppsbild, självförtroende och sexualitet.

Mattebo och Donevan (2017) nämner även att unga tar till sig mer information via bilder och videor i jämförelse med tal och skrift. Detta gör att undervisningen om sexuellt och pornografiskt innehåll på internet blir ännu viktigare för att eleverna inte bara ska ta till sig information från det de ser i pornografin. Bramhagen och Lundström (2022) och Planting-Bergloo (2023) som båda är svenska studier och därtill har genomförts nyligen menar att skolan

måste ta ett större ansvar för att utbilda elever om riskerna med pornografi och annat sexuellt innehåll på internet. Detta för att minska risken för att elever utsätts för de negativa konsekvenser som kan komma med användandet av internet.

2.2.4 Sammanfattning

Den tidigare forskningen som använts här besvarar därmed inte frågan om *hur* undervisningen i *sexualitet, samtycke och relationer* inkluderar sexuellt innehåll på internet eller *hur ofta* detta sker. Det utgör istället fokus i föreliggande studie. I forskningen som presenteras här undersöks inte heller om undervisningen varit planerad eller spontan och endast ett fåtal av studierna tog upp lärarnas utbildning och kunskap som faktorer som påverkar undervisningen. Vad detta är för utbildning eller kunskap är dock något som inte tydliggörs. Majoriteten av forskningen här saknar även ett ämnesspecifikt fokus vilket gör att frågan om vilka ämneslärare som bedriver undervisningen kvarstår.

2.3 Webbfilter

Majoriteten av eleverna på skolor i Sverige har tillgång till en egen eller en allmän dator respektive surfplatta på skolan (Skolverket, 2016). I mailkontakt med fem IT-ansvariga i kommunerna där lärarna i studien är verksamma uppgavs i samtliga fem kommuner att de hade någon form av *webbfilter* vilket är en programvara som begränsar användningen av specifika hemsidor eller applikationer (Kaspersky.se, u.å.). Detta görs vanligtvis genom att blockera särskilda webbsidor eller ord. Webbfilter kan antingen installeras direkt på en dator eller på ett nätverk så att alla som är anslutna till nätverket begränsas i sin användning. Denna begränsning är dock möjlig att kringgå på olika sätt och kan därför bli ineffektiv (Kaspersky.se, u.å.). I en av kommunerna uppgav den IT-ansvarige att ett sätt att kringgå deras webbfilter är att söka på något spärrat och istället för att gå in på en webbplats, välja att visa sökresultaten i bilder då dessa inte blockeras. Deras filter var dessutom bara kopplat till nätverket vilket gjorde att om eleverna anslöt datorn till ett annat nätverk, exempelvis i hemmet, kunde de få upp ofiltrerat material.

Innehåll som de IT-ansvariga i kommunerna uppgav att de begränsade var bland annat pornografi, rasism, vapen, droger och Casinoliknande hemsidor. En IT-ansvarig uppgav dessutom att de hade en blockering av reklam med liknande innehåll för att säkerställa att eleverna inte ser något otillåtet material. Trots att vissa kommuner till och med hade dubbla webbfilter uppgav lärarna, som nämndes i avsnitt 5.3, att det ändå ofta förekommer incidenter med sexuellt innehåll på skoldatorer. I två av kommunerna uppgav deras IT-ansvariga att de hoppades, att när eleverna tog hem datorn efter skolan, hade "spärren i huvudet" och att familjerna haft en dialog kring "nätvett".

En IT-ansvarig uppgav i mailkontakt att hen inte "tyckte om" webbfilter av flera anledningar.

Filtren ger en falsk trygghet och man luras att tro att tekniska lösningar ska ta bort mänskliga problem. Filter är lätta att gå runt och de tar ibland bort även relevant information om sex och samlevnad. Lätt att

filter blir ett sätt att inte behöva engagera sig i barn och ungas liv på nätet, vilket är det vi egentligen behöver göra. Sedan blir det svårt att lära sig navigera säkert på nätet om man inte får träna på det i skolan tillsammans med vuxna som man litar på och som kan guida/diskutera värdegrunder. Många vill ju faktiskt också undvika hemsgheter på nätet. Sedan har de sin egen mobil 1 meter bort och där finns oftast inga som helst filter. Vad har vi då åstadkommit med filter? (Personlig kommunikation, 18 april 2024)

Att kommunerna valt att använda sig av olika typer av webbfilter är något som kan hjälpa eleverna att undvika opassande material för skolmiljön och dessutom skydda elever från olämpligt innehåll. Detta kan dock, som IT-ansvarig uttryckte, vara en väg för skolor att slippa undervisa inom ämnet. Detta kan bero på flera anledningar, två av dessa är kopplade till tidsbrist eller till brist på kunskap som Duffy et al. (2013) tar upp i sin studie. Oavsett om en kommun använder sig av webbfilter eller inte så är det viktigt att elever får kunskap i hur de ska kunna röra sig säkert på internet, det går inte att bara hoppas på att eleverna har filtret i huvudet.

Under intervjuerna tillfrågades lärarna om de hade något webbfilter på skolan, tre av lärarna uppgav att de visste att det fanns, en lärare berättade att det inte fanns och resterande lärare visste inte. Trots att samtliga kommuner uppgav att de hade webbfilter specifikt för grundskolan vet alltså inte lärarna i denna studie om det. Detta innebär att endast lärare 1, lärare 3 och lärare 9 haft någon form av planerad undervisning om sexuellt innehåll på internet trots att de inte vetat om eleverna är skyddade på skolans datorer eller inte.

3. Teoretisk förankring

I denna studie analyseras resultaten med hjälp av ett *fenomenologiskt perspektiv* (Brinkkjaer & Høyen, 2020). Detta eftersom syftet är att bland annat undersöka konkreta situationer och känslor vilket är centralt för fenomenologin (Brinkkjaer & Høyen, 2020). Den kommunikation som genomfördes genom kvalitativa intervjuer i form av frågor och följdfrågor ger svar på respondenternas subjektiva uppfattning om kunskapsområdet och en fördjupad förståelse för fenomenet. Denna kommunikation är en central del i fenomenologin som undersöker människors olika upplevelser (Brinkkjaer & Høyen, 2020). Detta gör att själva beskrivningen av upplevelsen blir intressant snarare än räknandet av hur många som tyckte samma sak. En fenomenologisk analys passar därmed till en kvalitativ studie som denna. Fenomenologins relevans för denna studie stärks dessutom av dess koppling till våra frågeställningar som behandlar lärares uppfattning om att undervisa i kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* i årskurs 4-6.

3.1 Första och andra ordningens perspektiv

Inom fenomenologin analyseras olika fenomen och hur människor förhåller sig till dessa utifrån *första* och *andra ordningens perspektiv*. Första ordningens perspektiv innebär att man beskriver det innehåll som anses vara intressant för studien (Kroksmark, 2007; Marton & Booth, 1997). Detta är även känt som *den objektiva världen* och beskrivning av befintliga fakta kring ett

fenomen. Andra ordningens perspektiv handlar om respondenternas uppfattning kring det tänkta innehållet (Kroksmark, 2007; Marton & Booth, 1997). Den andra ordningens perspektiv innebär således en beskrivning av upplevelser från olika perspektiv och har inget innehåll som direkt kan beskrivas som sant eller falskt då det endast beskriver människans erfarenheter och egna sanningar.

3.2 Analysverktyg

I denna studie använder vi oss av de fenomenologiska begreppen *första* och *andra ordningens perspektiv* samt *öppen kodning* som analysverktyg för att analysera vår empiri (Kroksmark, 2007; Kvale & Brinkmann, 2021). Första ordningens perspektiv har vi kopplat till vår granskning av lärarutbildningens utbildningsplan och kursplan inom samhällskunskap samt hur den hänger samman med grundskolans värdegrund och kursplan i samhällskunskap för årskurs 4-6 (Göteborgs universitet, 2024; Lgr 22, 2022; Skolverket, 2022b; Skolverket, 2023b). Lärarutbildningens utbildningsplan och kursplan används i studien för att kunna sätta lärarnas utsagor i perspektiv till deras utbildning och inte som en separat läroplansanalys.

Andra ordningens perspektiv användes som analysverktyg kopplat till lärarnas uppfattning om hur de såg på sin egen vetskap om vad elever möter för sexuellt innehåll på internet samt deras utbildning och undervisning inom området kopplat till kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*. Vi har även använt oss av öppen kodning som analysverktyg för att koda den empiri vi har samlat in från våra tolv respondenter.

Inom fenomenografien innebär öppen kodning att man bryter ner och strukturerar den insamlade empirin genom att hitta likheter och skillnader för att sedan kunna kategorisera datan (Kvale & Brinkmann, 2021). Genom dessa analysverktyg har vi kategoriserat vår empiri i tre teman. Dessa tre teman är; *Lärarnas vetskap om vad barn och ungdomar möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier* samt *lärarnas utbildning* och *Undervisning* kopplat till kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*.

4. Metod

I detta kapitel presenteras de metoder som använts i studien samt de urval och avgränsningar som gjordes för val av respondenter. Därtill presenteras etiska ställningstaganden som tagits samt studiens validitet och reliabilitet i detta avsnitt.

4.1 Metodval

I denna studie används *kvalitativa intervjuer* och därmed en kvalitativ metod med både fördelar och nackdelar (Bryman, 2018). Valet av denna metod grundar sig i att metoden lämpar sig till syftet med studien, den kvalitativa metodens intervjuer ger dessutom möjlighet att ställa följdfrågor som kan skapa en djupare förståelse för svaren (ibid.). Även den fysiska närheten som en intervju ger kan ses som en fördel i detta fall eftersom att det kan inviga trygghet trots

det känsliga ämnet (ibid.). I och med att det är personliga uppfattningar som ska analyseras är den potentiellt detaljrika datan som kommer från kvalitativa studier särskilt viktigt för en intervjustudie (ibid.). Denna stora mängd data kan dock även ses som en nackdel eftersom att det tar lång tid att bearbeta och analysera (ibid.).

Ytterligare en nackdel med kvalitativa studier är att de är svåra att replikera och därmed blir de mindre trovärdiga (ibid.). De är också svåra att använda för generalisering eftersom de kräver mycket stora mängder respondenter (ibid.). Detta är något som tagits i beaktning under arbetet med studien men som ändå eftersträvas för att ge en rättvis bild av studiens syfte och frågeställningar. Bryman (2018) tar även upp begreppet *social önskvärdhet* vilket innebär att respondenten kanske anpassar sina svar för att vara till lags. Detta är något som märktes under två av intervjuerna och som har tagits i beaktning. Ett liknande problem kan uppstå vid ledande frågor då respondenten kan ledas till att svara på ett visst sätt.

4.1.1 Organisationsintervju

I denna studie görs, utöver lärarintervjuer, även en organisationsintervju med projektledare och tidigare skolinformatör från RFSU, *Riksförbundet för sexuell upplysning*, som är en ideell medlemsorganisation som arbetar med att informera och utbilda om sex och annat liknande innehåll (RFSU, 2023). Organisationen erbjuder bland annat fortbildningar för lärare, föreläsningar och en digital materialbank vilket gör att även de kan komma att undervisa i skolan (RFSU, 2023). Denna intervju syftar till att få ett utomstående perspektiv från undervisare som inte är lärare och kan ha andra ämneskunskaper för att på så sätt få en bredare syn på undervisning i *sexualitet, samtycke och relationer*.

4.2 Urval

Urvalet som gjordes för respondenter i studien var; legitimerade lärare som undervisar i årskurs 4-6, i många olika skolämnen men primärt i samhällskunskap, arbetande i Västra Götalandsregionen, samtliga åldrar och samtliga kön. Eftersom kunskapsområdet *Sexualitet, samtycke och relationer* är ämnesöverskridande och ingår i skolans värdegrund bär alla lärare oaktat undervisningsämne ansvaret för att undervisa (Lgr22, 2022; Skolverket, 2023b). Detta gör att samtliga ämneslärare blir intressanta även om fokus lagts på lärare i samhällskunskap.

Detta gjorde att studien slutligen bestod av åtta kvinnliga lärare och fyra manliga lärare som arbetar med ämnena SO, NO, svenska, engelska, teknik och matematik, vilket presenteras i tabell 2. Åldrarna på deltagarna är mellan 27 och 60 år och de har mellan åtta månader och 40 års arbetserfarenhet som lärare. I tabell 1 nedan inkluderas även en intervju med en projektledare och tidigare skolinformatör från organisationen RFSU. Ytterligare information om de specifika lärarna presenteras i tabell 2.

Tabell 1.

Person	Tid	Transkriberade sidor	Deltagande intervjuare
Lärare 1	16.44 min	7	2
Lärare 2	22.51 min	12	2
Lärare 3	19.43 min	11	2
Lärare 4	25.56 min	9	2
Lärare 5	13.35 min	7	2
Lärare 6	14.12 min	7	2
Lärare 7	18.38 min	10	1
Lärare 8	28.12 min	8	2
Lärare 9	34.45 min	11	2
Lärare 10	21.43 min	8	2
Lärare 11	21.02 min	8	2
Lärare 12	36.33 min	11	2
RFSU	32.46 min	8	2

Intervjusession, intervjutid, antal sidor för transkript samt antal deltagande intervjuare.

I tabell 2 nedan går att utläsa vilka områden lärarna är verksamma i. Dessa är benämna som område 1-5 och utgår ifrån Boverkets (u.å.) segregationsbarometer. Område 1, som är lägst på skalan har stora socioekonomiska svårigheter medan område 5, som är högst på skalan, har mycket goda socioekonomiska förutsättningar (Boverket, u.å.).

Tabell 2.

Person, ålder, kön, legitimerade ämnen, legitimerad årskurs, arbetslivserfarenhet, socioekonomiskt område (Boverket, u.å.) samt kommun.

Person	Ålder	Kön	Ämnen	Årskurs	Arbetslivs- erfarenhet	Område	Kommun
Lärare 1	46 år	Kvinna	Sv, Ma, NO, Tk	4–6	19 år	Område 1	1
Lärare 2	48 år	Kvinna	SO, Sv, Ke, Fy, Bi, Ma	4–6	13 år	Område 1	1
Lärare 3	45 år	Kvinna	SO, Sv franska	4–6	21 år	Område 4	2
Lärare 4	52 år	Man	Ma, NO, fritids	4–9	25 år	Område 4	2
Lärare 5	60 år	Man	NO, Ma, grekiska	4–6	40 år	Område 4	2
Lärare 6	34 år	Kvinna	SO, Sv, En, Ma	4–6	7 år	Område 4	2
Lärare 7	27 år	Kvinna	SO, Sv, En, Ma	4–6	8 månader	Område 1	1
Lärare 8	44 år	Kvinna	SO, Sv +ospecificerad	4–6	22 år	Område 4	3
Lärare 9	48 år	Kvinna	SO, Sv, Ma, En, Idh, Mu, Tk, NO	4–6	23 år	Område 4	3
Lärare 10	28 år	Man	Sv, Ma, So, En	4–6	3 år	Område 5	4
Lärare 11	57 år	Kvinna	SO, Sv, Ma, En, Idh, NO, Mu	1–7	30 år	Område 5	5
Lärare 12	31 år	Man	SO, Sv, Ma, En, Idh	4–6	4 år	Område 1	1

4.3 Avgränsningar

I det tidigare examensarbetet framgick att det tycks saknas forskning för elever i åldersgrupperna 10-12 år som avser lärares ämneskunskap inom *sexualitet samtycke och relationer* kopplat till sociala medier och det sexuella innehåll barn och unga möter, vilket kan förklaras av de etiska regler som omgärdar forskning gällande människor. Detta gäller även i

detta fall, där lagen om etikprövning kräver samtycke från vårdnadshavare för att elever under 15 år ska kunna medverka i forskning (SFS 2003:460).

Den svenska lärarkåren består av 25 % män och 75 % kvinnor, därför hade en avgränsning till ett kön inte varit representativ för hela yrkesgruppen (Skolverket, 2023a). Detsamma motiverar valet att inkludera samtliga åldrar på lärare, olika åldrar kan ha olika erfarenheter och kunskaper om sociala medier. Båda dessa avgränsningar är faktorer som kan påverka undervisningen och resultatet. Lärare utan legitimation har inte någon, eller inte en fullständig utbildning och har därför inte tagits med då även lärarutbildningen ingår som en variabel.

Avgränsningarna gör att studien får ett urval som är relativt grundat i ett *sannolikhetsurval* och som därmed är relevant för studiens frågor (Bryman, 2018). En fördel med urvalet är att lärare oavsett ämne ingår vilket gör att det inte var särskilt svårt att hitta respondenter. Däremot är ämnet känsligt och tabubelagt vilket kan öka risken för att respondenter kan tacka nej, så var dock inte fallet i denna studie.

4.4 Genomförande

Studien består av tolv intervjuer gjorda med grundskollärare i Västra Götalandsregionen samt en intervju med projektledare och tidigare skolinformatör från organisationen RFSU. Intervjuerna spelades in med en mobiltelefons röstinspelningsverktyg och transkriberades sedan via en dators röstinmatning (se tabell 1). Nio av studierna genomfördes på lärarnas arbetsplatser och tre på zoom (Lärare 8, 9, 11).

Resultaten analyserades dessutom genom öppen kodning som är en metod där man utifrån empirin skapar teman kopplade till studiens frågeställningar (Kvale & Brinkmann, 2021). I detta fall skapades tre teman utifrån respondenternas svar och frågeställningar i relation till kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*.

Temana framkom efter att ha sett mönster i lärarnas uttalanden i intervjuerna. *Vetskap* handlar om lärares vetskap om vilka sociala medier som är vanliga bland barn och ungdomar samt vad elever kan komma att möta för sexuellt innehåll på dessa plattformar. Här analyseras också lärarnas uppfattning kring sociala medier och vad de anser vara sexuellt innehåll. *Undervisning* handlar om lärares erfarenheter av att undervisa i ämnet, hur undervisningen fördelas mellan lärarna på skolan de arbetar på samt hur ofta undervisningen bedrivs. Undervisning analyseras dessutom utifrån om lärarna uttrycker positiva eller negativa känslor kring att undervisa i ämnet. Eftersom känslor är ett abstrakt fenomen är detta inte mätbart utan analyseras efter hur lärarna uttryckt att de känner, detta genom *andra ordningens perspektiv* (Kroksmark, 2007).

Vi undersöker även om lärarnas undervisning inom kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* kopplat till sexuellt innehåll på sociala medier är planerad eller om det sker spontant. Lärarnas *utbildning* hanteras i olika delar som, utbildningen de har och hur de fått den samt vad för utbildning de skulle vilja ha, men även känslor och åsikter kopplade till utbildningen. I detta tema ingår även utbildning kring kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*, utbildning kring sociala medier och sexuellt innehåll på internet. Kopplat till

detta granskas även lärarutbildningens utbildningsplan och kursplan inom samhällskunskap samt hur den är hänger samman med grundskolans värdegrund och kursplan i samhällskunskap för årskurs 4-6 (Göteborgs universitet, 2024; Lgr 22, 2022; Skolverket, 2022b; Skolverket, 2023b) med hjälp av *första ordningens perspektiv*.

4.5 Metoddiskussion

Segregationen bidrar till att det finns olika socioekonomiska områden vilket bland annat kan skapa en variation av kulturer och religioner beroende på var människor bor och kan därför vara en bidragande faktor (Boverket, u.å.). För att fånga variationer hos olika skolor genomfördes därför intervjuerna i fem olika kommuner och flertalet skolor i olika socioekonomiska områden med olika bredd på kulturella och religiösa skillnader (se tabell 2). Detta för att inte gå miste om eventuella faktorer kopplat till kultur och/eller religioner. De olika områdena gav dessutom möjligheten att undersöka om samarbetet med föräldrar kopplat till kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* varierar beroende på vilket område skolan befinner sig i. Även lärarna som deltog i studien varierade i form av kön, yrkeserfarenhet, ålder och delvis vilka ämnen de undervisade i (se tabell 1).

Den tidigare forskningen visade skillnader mellan lärare kopplade till dessa faktorer vilket gjorde att vi ville inkludera faktorerna i vår studie för jämförelse. Lärare som varit verksamma olika länge var också aktuella för studien eftersom att de utbildat sig vid olika tidpunkter och därmed kan deras kunskap variera. Något vi behövde ha i åtanke under rekrytering av respondenter var att lärare kan avböja sitt deltagande i en intervju med kontroversiella frågor som denna (Kvale & Brinkmann, 2021). Detta var dock inte fallet utan problematiken landade i att hitta lärare som hade tid att delta trots kort varsel.

En svårighet med våra intervjuer som framkom under arbetets gång var att lärarnas fokus ofta hamnade på kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* i allmänhet och inte specifikt på sexuellt innehåll på sociala medier. Detta gjorde att vi flera gånger fick omformulera frågorna utifrån detta och styra lärarna tillbaka till det fokus vi var ute efter och på så sätt rikta de mer mot studiens syfte (jfr Bryman, 2018). Att endast genomföra en intervju och transkribering per dag är något som Bryman (2018) rekommenderar för att kunna behålla fokus och bra energi. Detta var dock något vi inte kunde uppnå med anledning av det korta tidsspannet av denna studie. Istället hölls majoriteten av våra 13 intervjuer under en veckas tid men enligt vår uppfattning anser vi inte att detta har påverkat vår studie negativt.

4.6 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet grupp

Genom att i studien ha en variation på lärare blir resultaten mer *generaliserbara* på den större lärargruppen och genererar en *trovärdighet* och *validitet*, vilket betyder att en bedömning av studiens resultat är relevant i relation till studiens frågor (Bryman, 2018). Detta är dock svårt att genomföra under ett examensarbete vilket leder till att studiens resultat blir för litet för att kunna vara generaliserbar. *Reliabilitet* innebär att resultatet i studien ska kunna uppnås på nytt om undersökningen skulle göras vid annat tillfälle och syftar därför till studiens pålitlighet

(Bryman, 2018). För att skapa reliabilitet i vår undersökning valdes respondenter som representerar en så stor del som möjligt av den svenska lärarkåren. Detta gjordes genom att välja en variation på respondenter i form av ålder, kön, arbetslivserfarenhet med mera, för att skapa en mer heterogen grupp. En homogen grupp respondenter hade gjort att studien inte representerade yrkesgruppen i samma utsträckning och därmed inneburit att den blir mindre trovärdig. För att studien ska vara tillförlitlig redovisas samtliga faser av studien. Studien har dessutom granskats av medstudenter och handledare under arbetets gång för att skapa ytterligare tillförlitlighet (Bryman, 2018). För att kunna ge en helt autentisk beskrivning av erfarenheter och känslor hos yrkesgruppen hade det behövts en större grupp medverkande respondenter (Bryman, 2018).

4.7 Forskningsetiska aspekter

För att se till att studien genomfördes på ett korrekt sätt utgick intervjuer och datahantering utifrån Vetenskapliga rådets *etiska principer* (2002). Dessa är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002). Respondenterna fick godkänna sitt medverkande genom en samtyckesblankett (se bilaga 1) där information om studiens syfte, användning, samt bakgrund framgick. I samtyckesblanketten framgick det även information om medverkandes rätt till att avbryta sin medverkan om så önskas. I enlighet med konfidentialitetskravet anonymiseras all information om respondenterna som hade kunnat identifiera vilka de är i transkript och text (Vetenskapsrådet, 2002). På grund av studiens ämne som kan upplevas vara känsligt har frågorna formulerats och organiserats i en ordning där mer generella frågor kommer före de frågor som är mer kontroversiella. Detta stämmer överens med Bryman (2018) som lyfter att frågor som är känsliga eller som kan upplevas vara svåra bör ställas senare under en intervju med anledning av att respondenten inte ska komma av sig. Därav tror vi att ordningen på våra intervjufrågor skapade en trygg inledning för respondenterna samt att alla principer är uppfyllda.

5. Resultat

I detta kapitel redovisas resultaten från studien genom tre teman som framkom under transkriberingen av studierna kopplade till frågeställningarna. Dessa tre teman är *lärarnas vetskap om vad barn och ungdomar möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier* samt *lärarnas utbildning* och *undervisning* kopplat till kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*. I det första temat presenteras lärarnas vetskap om vad unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier. I det andra temat presenteras lärarnas erfarenheter av att undervisa i kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* samt åsikter och känslor kring undervisningen. I tema tre presenteras lärarnas utbildning och önskemål kring fortbildning inom kunskapsområdet. I detta tema inkluderas även lärarutbildningen i jämförelse med elevernas kursplaner och styrdokument. Inledningsvis presenteras också de olika lärarna lite närmare för att ge en djupare förståelse för deras vetskap om vad barn och unga möter för

sexuellt innehåll på internet och sociala medier samt lärarnas uppfattning kring kunskapsområdet.

5.1 Deltagande lärare

I detta avsnitt presenteras lärarna som deltog i studien genom beskrivning av ålder, kön, vilka ämnen och årskurser de är legitimerade att undervisa i, hur länge de har arbetat som lärare, vilken typ av socioekonomiskt område de arbetar i för tillfället samt vilken av de fem kommunerna de arbetar i (se tabell 2).

Lärarna som intervjuades är verksamma i fem olika kommuner inom Västra Götalandsregionen. Av dessa arbetar fyra i socioekonomiskt utsatta områden, sex stycken i områden med goda socioekonomiska förutsättningar och två i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar (Boverket, u.å.). Lärarna är mellan 27 och 60 år gamla och har arbetat som lärare mellan åtta månader och 40 år. Fyra av lärarna är män och åtta är kvinnor. Av kvinnorna är sju legitimerade att undervisa i samhällsorienterande ämnen och av männen är det två. I följande avsnitt presenteras även resultaten i relation till vissa av källorna som har presenterats i avsnitt 2.2.1 och 2.2.2.

5.2 Lärares vetskap om vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier

I detta avsnitt presenteras lärarnas användning av internet och sociala medier samt om detta påverkar deras vetskap om vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Men även för att svara på huruvida deras uppfattning inom kunskapsområdet påverkar deras möjlighet att undervisa om det, vilket besvarar en del av första frågeställningen som lyder följande: Vad framkommer av de deltagande lärarnas uppfattning om hur undervisningen i *sexualitet, samtycke och relationer* i grundskolan inkluderar sexuellt innehåll på internet och sociala medier? Även lärarnas syn på om sexuellt innehåll på internet är lättillgängligt för barn och unga kommer att presenteras i detta avsnitt. I följande avsnitt kommer även resultaten presenteras i relation till vissa av källorna som har presenterats i avsnitt 2.1, 2.2 samt 2.3. Eftersom fokus i detta avsnitt ligger på respondenternas uppfattning i form av känslor och åsikter kopplat till vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier kommer denna empiri att analyseras genom *andra ordningens perspektiv*.

Samtliga lärare som deltar i denna studie använder sig av sociala medier men till olika grad och antal. Sex av tolv lärare anser att de använder flera av de sociala medier som är vanliga bland deras elever (Lärare 2, 4, 7, 8, 9 och 10). Förutom lärare 9 så ansåg dessa lärare att de har vetskap om på vilka sociala medier elever möter sexuellt innehåll. Även lärare 12 ansåg sig ha vetskap om var elever möter sexuellt innehåll då han tidigare har använt samma sociala medier som barn och unga men har nu valt att ta bort de flesta applikationer. Detta resulterar i att sex lärare inte har vetskap om vart på internet och sociala medier barn och unga möter sexuellt innehåll.

De vanligaste sociala medierna bland de deltagande lärarna var *Facebook* och *Instagram* men en del, såsom lärare 1, 2, 4, 6, 7, 8 och 10 använde även applikationer som *TikTok* och/eller *Snapchat*.

Lärarnas olika erfarenheter av sociala medier visade sig bero på flera olika orsaker. Två av de äldre lärarna (Lärare 5, 11) som vuxit upp utan internet hade färre sociala medier än de yngre (Lärare 6, 7 och 10). De flesta lärare (Lärare 2, 4, 7, 8, och 10) med många applikationer var även de lärare som uppgav att de visste var elever möter sexuellt innehåll på sociala medier. Därmed kan användandet av sociala medier tolkas korrelera med kunskaper om vad elever möter för sexuellt innehåll på sociala medier. Bortsett från lärare 4 som tillhör de äldre respondenterna, kunde vi se en trend bland de yngre lärarna (Lärare 6, 7 och 10) att de använde sig av applikationer såsom *TikTok* och *Snapchat* för eget bruk medan många av de äldre lärarna (Lärare 1, 2, 8, 9) främst använde en variation av applikationer i syfte att ha inblick i sina barn och elevers användande av sociala medier. Då lärare 1, 2, 8, 9 alla enbart är kvinnor styrker det även Internetstiftelsens undersökning *Svenskarna och internet (2023)* som uppgav att kvinnor använder sociala medier i en något högre utsträckning än män och att kvinnor dessutom använder *Instagram*, *Snapchat* och *TikTok* i högre utsträckning än män, vilka även är de applikationer som barn och ungdomar i grundskolan använder i störst utsträckning (Internetstiftelsen, 2023).

Lärare 8 motiverade tydligt sin användning av sociala medier genom att jämföra "verkligheten" och internet som två olika världar. Eleverna lever i båda dessa världar och det var något som hon uttryckte var mycket viktigt för vuxna att förstå. Hon beskrev dessutom hur dessa två världar utvecklas parallellt och det är därför mycket viktigt att eleverna får lära sig om de olika världarna för att kunna förstå dem.

[...]och sen det här är något som är hobby, men för ungdomar idag unga vuxna är det inte det. Det är ju en plattform, alltså en social kontext. (Lärare 8)

Samtliga lärare uppgav på frågan om de ansåg att sexuellt innehåll på internet och sociala medier är lättillgängligt för barn, att de ansåg att sexuellt innehåll på sociala medier är mycket lättillgängligt för barn och unga idag. För att förtydliga vad sexuellt innehåll är tillfrågades lärarna om deras definition av begreppet. Svaren varierade något mellan de olika lärarna men de var överens om att olika sexuella anspelningar såsom dans, musik, reklam och film var sexuellt innehåll. Många av lärarna (Lärare 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 och 12) tog dessutom upp nakenbilder, lättkläddhet och ordval som sexuellt innehåll som eleverna kan komma att möta. Lärare 3 ansåg att sexuellt innehåll på internet är väldigt brett och kan vara allt från sexuella anspelningar i till exempel *YouTube*-filmer till pornografiska hemsidor. Även Lärare 4 hade samma definition av vad sexuellt innehåll på internet var men nämnde även att mycket sexuellt innehåll på internet kan vara subtilt. Han förtydligade detta genom att nämna kvinnliga artister så som *Taylor Swift* och *Beyoncé* som uppträder i utmanande kläder, dansar sexuellt på scen och på så sätt "kapitaliserar på sex". Även om lärarna hade någorlunda lika definitioner så skilde

de sig åt. Lärare 8 hade inte alls samma syn som lärare 3 och 4 utan trodde att barn inte uppfattade sådant innehåll som sexuellt.

5.3 Undervisning

I detta avsnitt analyseras intervjuerna med fokus på undervisning för att besvara fråga nummer ett om hur lärares uppfattning av hur undervisningen i *sexualitet, samtycke och relationer* i grundskolan inkluderar sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Eftersom fokus även i detta avsnitt ligger på respondenternas uppfattning och erfarenheter i form av känslor och åsikter kopplat till vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier så kommer denna empiri att analyseras genom *andra ordningens perspektiv*.

Nio av lärarna som deltagit i studien har även mött problematiken med sexuellt innehåll på internet kopplat till sina elever i någon form vilket också kommer att presenteras nedan.

Som nämns tidigare är *sexualitet, samtycke och relationer* ett kunskapsområde som utöver samhällskunskap, ett område som ska integreras i samtliga ämnen och som berör samtliga undervisare inom skolväsendet eftersom det är en del av skolans värdegrund (Skolverket, 2023b). I skolans värdegrund står att alla elever ska uppmärksammas på hur den ökade digitaliseringen medför både möjligheter och risker (Lgr 22, 2022). Eleverna ska kunna orientera sig i en digitaliserad värld där de ska kunna utveckla ett kritiskt förhållningssätt för att kunna värdera den information de exponeras för (Skolverket, 2022b). Kursplanen för samhällskunskap lyfter också vikten av att elever ska få kunskap om hur digitaliseringen påverkar samhället men även hur det påverkar den enskilda individen (Skolverket, 2022b).

Med denna bakgrund valde vi därför att fråga samtliga lärare i denna studie hur de arbetar med detta ämne på respektive skola och hur området fördelas bland lärare och ämnen. Tre av tolv lärare nämnde att ansvaret låg på samtliga undervisare inom skolan. Varav nio stycken lärare (Lärare 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11 och 12) berättade att *sexualitet, samtycke och relationer* hamnar främst på samhällskunskapsämnet eller biologin då det står mer specifikt i dessa kursplaner. Av dessa nio lärare var Lärare 8 och 12 tydliga med att de ansåg att ansvarsområdet "sexuellt innehåll på internet" specifikt bör ligga på samhällskunskapsläraren.

Alltså det är ju ett SO ämne, så det borde ju ligga där men vi körde förra året när vi hade sexor här förra läsåret. Då körde vi liksom lite ämnesöverskridande med svenska och SO och även NO för då hade vi sexualkunskapen, eller sexualitet och samlevnad. Då läste vi också om kroppen i NO så då la vi några lektioner i svenskan. Då jobbade vi med lite texter som var tagna ur så här lite ungdomsböcker (Lärare 12).

De lärare som berättade att de arbetade med *sexualitet, samtycke och relationer* oberoende av ämne förklarade att de då arbetat med området i form av något temaarbete på skolan eller planerade att göra det under detta läsåret.

Men det här blir ju liksom över just nu då en period på 5 veckor där vi arbetar med detta sen så är det ju någonting som vi. Jag ska inte säga att vi återkommer till det liksom veckovis, men när vi känner att vi

behöver prata om det. Då är vi inte rädda för att prata om det skulle vara något sånt [...] Jag tänker väl att vi i arbetslaget? Ja, men vi ska verkligen vara överens om vad det är. Vi säger också och det är utspjutt på olika lärare. (Lärare 10)

Som nämns ovan har totalt nio lärare (Lärare 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11 och 12) mött problematiken med sexuellt innehåll på internet kopplat till deras elever på olika sätt. Det har handlat om allt från felsökningar på internet, bilder som anspelar på sex, nakenbilder som eleven har exponerats för eller själva producerat till att elever har blivit utsatta för *grooming*. Samtliga nio lärare har därför behövt undervisa om någon form av sexuellt innehåll kopplat till internet och sociala medier med anledning av att en incident har skett på skolan. Därav har undervisning inte varit planerad utan snarare något som skett spontant då situationen har krävt detta. Av samtliga tolv lärare är det endast lärare 1, 3 och 9 som har planerat och genomfört undervisning om sexuellt innehåll på internet. Två lärare, lärare 5 och 7, har aldrig bedrivit undervisning i ämnet, varken spontant eller planerat.

Fyra exempel som tydliggjorde hur lättillgängligt sexuellt innehåll på internet är för barn och unga var under intervjuerna med lärare 2, 3, 4 och 10 då de nämnde att deras elever frivilligt eller ofrivilligt gjort felsök på skolans datorer och hamnat på hemsidor med sexuellt innehåll. Två av dessa incidenter var dessutom rena pornografiska hemsidor. I ett av fallen nämnde lärare 3 att en elev sökt på pornografi på sin kamrats dator och således hamnat på den pornografiska hemsidan *Pornhub*. Eleven, vars dator incidenten ska ha skett på, ska ha känt sig väldigt förnärad och tyckt att detta varit väldigt jobbigt då det inte var något han själv sökt på. I samband med att lärare 3 berättar om händelsen nämner hon att personalen på skolan upplever att sexuellt innehåll är väldigt lättillgängligt på elevernas datorer då eleverna vet precis vad de ska söka på om de så önskar och att skolans datorer inte heller har någon form av skydd mot dessa hemsidor. Trots att lärare 3 nämner att det inte finns något skydd på skolans datorer så nämner IT och digitaliseringschefen på kommunen att alla skolor i denna kommun ska ha ett webbfilter.

Även lärare 4 nämner att han varit med om en liknande incident för några år sedan när han arbetade på en annan skola. Här var det en elev som skulle söka på ett stridsflygplan och fick istället upp pornografiska bilder. Eleven ska ha visat läraren som i sin tur fick förklara att det blivit fel i sökningen då eleven råkat exponeras för "vuxengrejer" som läraren benämner det.

Vid tre tillfällen nämns även *grooming* som ett problem som uppkommit på ett antal av skolorna. Två av dessa tre fall berättade lärare 4 om. Den första incidenten involverade ett syskonpar på skolan vars pappa hade *groomat* elever på en närliggande skola. Detta ska ha skapat en oro på skolan vilket gjort att eleverna på denna skolan blivit påverkade av *groomingen*, speciellt eleverna vars pappa som *groomat* barn då detta även ska ha stått i tidningen. Skolan ska ha hanterat händelsen genom att ha haft extra uppsikt på eleverna samt ställt frågor för att se till så att alla elever ska ha känt sig trygga. Lärare 4 nämner även att det skett en liknande händelse på en närliggande skola där en lärare ska ha *groomat* elever. Dock går han inte in närmare på incidenten då han inte minns så mycket. Han minns inte heller exakt när detta ska ha ägt rum men tror att det ska ha skett för cirka fem till tio år sedan.

Det tredje fallet som var kopplat till *grooming* nämnde lärare 11. Här ska några flickor i klassen varit med i en grupp på sociala medier där de fått till sig opassande frågor. Det ska ha börjat med att en elev har upplevt att de fått denna typ av frågor i gruppen i form av vart de bor och så vidare. Hon ska sedan ha informerat sina föräldrar som ska ha misstänkt att det troligtvis var någon vuxen som angett sig för att vara någon annan och på så vis använt sig av en falsk identitet för att komma åt barnen. Detta hanterades genom diskussioner med eleverna i skolan kring faror på internet.

När det kommer till konsumtion av pornografi bland barn och unga så berättade lärare 2 om en händelse där några av hennes elever tittat på pornografi hemma och kom till skolan med många frågor och funderingar. Eleverna valde att berätta väldigt ingående om vad de sett på internet för läraren. De ska även ha pratat om hur onani går till och vad som kan hända när vid tillfredsställelse. Detta gjorde att läraren fick ha en undervisning i form av diskussion om pornografi, internet och onani vilket inte var planerat. I samband med att detta exempel togs upp i intervjun så ställde vi följdfrågan "Vad är din syn på undervisning om sexuellt innehåll på internet i skolan?" (se bilaga 2). Lärarens svar var följande;

Jag tycker att det är bra. Jag tycker inte att man ska lära sig via porrfilm. Utan att man ska göra det i säker miljö där man kan få fråga och liksom få ett svar som inte är hysch hysch. "Nej, det där pratar vi inte om" (Lärare 2).

Lärare 2 hade även varit med om en incident för fem år sedan där ett syskonpar konsumerat grov pornografi på sina datorer i skolan. Lärarna hade varit misstänksamma under en tid och därför valt att undersöka vad eleverna gjorde på sina datorer. Genom att undersöka elevernas historik på datorerna upptäckte lärarna att eleverna varit inne på pornografiska hemsidor. Läraren berättade att det var så pass grov pornografi att de nästan inte kunde förstå att det var eleverna som hade varit inne på dessa hemsidor. Återigen så hade eleverna lyckats med att komma åt pornografiska hemsidor trots att kommunerna uppgett att det ska finnas ett skydd på datorerna i skolorna.

Som nämns ovan så har även del av lärarna (Lärare 2, 6, 8) även stött på fall där elever har blivit exponerade för nakenbilder eller andra typer av bilder som anspelar på sex på olika sätt. Lärare 2 nämner att hon varit med om ett fall där en elev tagit en utmanande bild på sin klasskamrat som sedan delades i en gruppchatt. Denna gruppchatt ska ha varit tillgänglig för samtliga elever i årskurs fem vilket ska ha lett till att alla i årskurs fem fick tillgång till den utmanande bilden på eleven i klassen. Utfallet blev att eleverna blev osams och läraren fick tydliggöra att detta är en anledning till att barn inte ska ta bilder på varandra. Även lärare 6 var med om en liknande händelse där en elev blivit fotograferad i omklädningsrummet. Däremot gick det aldrig så långt att bilden delades på sociala medier men det resulterade i att läraren var tvungen att ta en diskussion i klassen om varför eleverna inte får fotografera varandra och vikten av att respektera varandras integritet.

Lärare 8 delade med sig av en erfarenhet som skedde för cirka tre år sedan. Det handlade om två klasser, där ena gruppen gick i årskurs fyra och andra i årskurs fem. Denna händelse ägde

rum på plattformen *Snapchat* där eleverna hade delat lättklädda bilder på varandra samt fotat varandra i olika sexuella positioner. Här menar läraren att de var tvungna att ta detta på stort allvar och involverade därav vårdnadshavare för att lyfta problematiken. Lärarteamet valde även att ta in en föreläsare från kommunen som fick gå igenom lag och rätt samt hur man bör bete sig på internet. Faktorer som togs upp var bland annat vilka sociala medier som är vanliga bland unga, risker och konsekvenser med internet och vad som gäller vid till exempel delning av bilder.

Under vår intervju kom vi in på hur lärare kände inför att undervisa om kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* och hur bekväma de var i att prata om ämnet. Av tolv lärare svarade åtta att de kände sig bekväma med att undervisa om sex medan lärare 1, 6, 7 och 10 ansåg att det var ett känsligt ämne som kunde vara obekvämt att undervisa och prata om med elever. Lärare 6 ansåg att det var jobbigt då elever kan vara obekväma vad gäller undervisning av sexuellt innehåll och att det därför kan bli flamsigt medan lärare 1, 7 och 10 tyckte det var obekvämt av personliga skäl och att det ibland kan komma obekväma frågor från elever. Ytterligare en aspekt som samtliga fyra lärare angav som orsak till att det kunde vara obekvämt att undervisa om ämnet var att de saknade tillräckligt med kunskap för att undervisa om kunskapsområdet.

Jag tänker att det är viktigt och typ bättre att det kommer från en trygg vuxen, alltså oss lärare än att de skulle hålla på att söka fakta själva till exempel så jag tänker att det är viktigt. Men man hade behövt mer kunskap om hur man pratar med dem typ för att känna sig bekväm (Lärare 6).

En annan fråga som ställdes under intervjuerna var också kopplad till lärares undervisning i *sexualitet, samtycke och relationer*. Frågan handlade om huruvida respondenterna ansåg att en lärares kön kan ha påverkan på undervisningen och om de ansåg att det skulle underlätta eller stjälpa en lärare att tillhöra ett visst kön när de undervisade om ämnet (se bilaga 2). Tidigare forskning tyder på att det kan finnas en viss könsskillnad och att kvinnor kan ha lättare än män när det kommer till att undervisa om sexualkunskap (Duffy et al., 2013). Lärarna som ingår i denna studie bekräftade denna teori då nio av tolv lärare ansåg att det kan underlätta undervisningen inom *Sexualitet, samtycke och relationer* om du tillhör det kvinnliga könet (Lärare 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11 och 12). Lärare 7 och 4 var väldigt tydliga med att de ansåg att det finns en fördel att som kvinna undervisa om ämnet. Se utsaga från lärare 4 nedan.

Jag tror att det är väldigt mycket män i skolan som inte vill ta i det för att vi hamnar lätt i, misstolkade situationer. Jag hade en elev som jag hade samtal med tre, fyra gånger per dag under några år när vi på skolan hade oerhörda svårigheter. Jättemycket problem och det var en tjej och jag alltid fick sitta med, då tog vi två stolar och så satt vi vid en dörr med ett sånt här fönster, så satt jag alltid så att man kunde se utifrån. För jag vill ju liksom inte att det ska misstolkas, alltså det är ju en rädsla man har att det kommer ett snack eller blir det en sån grej, då är man jävligt utsatt. Man kan ju inte jobba kvar liksom, oavsett alltså, gjort något inte gjort någon spelar ju ingen roll, det är ju bara ett rykte liksom. Så vi är nog rätt försiktiga just för att vi inte vill hamna i det läget liksom (Lärare 4).

Enligt tidigare forskning så är det vanligt att lärare, av olika anledningar, tar in utomstående som undervisar om *sexualitet, samtycke och relationer* (Duffy et al., 2013). Några av anledningarna kan vara att lärare inte känner sig bekväma att undervisa om ämnet, att skolan har lagt ut ansvaret på någon annan inom skolan eller tar in någon utomstående att bedriva undervisningen (Duffy et al., 2013). Alla tolv lärare i denna studie fick frågan om de har tagit in någon utomstående som har undervisat om just sexuellt innehåll på internet och sociala medier överlag. Av tolv lärare så var det totalt sex stycken lärare som av olika anledningar inte undervisat om sexuellt innehåll på internet och därmed valt att ta in någon annan för att undervisa om det området (Lärare 1, 2, 3, 8, 9, 12). Främst har det handlat om att lärare har tagit in bibliotekarier eller någon från EHT (elevhälsoteamet) på skolan. I de fall där EHT har undervisat har det antingen varit skolsköterskan eller kuratorn som då har undervisat för klasserna om sexuellt innehåll på internet. Det var inte heller så att samtliga sex lärare nämnde att undervisarna specifikt fokuserade på sexuellt innehåll på internet. I endast ett av fallen hade det enbart undervisats om sociala medier, i ett annat kom det endast på tal i samband med annat innehåll. En av ovan sex lärare, Lärare 11, hade tagit in en föreläsare från kommunen som hade undervisat om just sexuellt innehåll på internet. I detta fall var det Lärare 8 som nämnde att de hade en föreläsare som kommit till deras skola och tagit upp statistik inom sociala medier, vilka appar som är vanliga bland barn och ungdomar, vilka risker och konsekvenser det finns med delning av bilder på internet samt hur man för sig på internet. Att ta in en utomstående föreläsare till skolan skedde i samband med ovannämnda incident där elever tagit utmanande bilder på varandra och delat i en grupp på *Snapchat*.

Lärare 10 nämner att han inte anser att det är "speciellt bra" att ta in utomstående som ska undervisa om *sexualitet samtycke och relationer* då den utomstående inte har haft samma möjlighet som klassens lärare att skapa en trygg relation. Han nämner att ansvaret tidigare har legat på EHT vad gäller att undervisa om *sexualitet, samtycke och relationer* men ska nu hamna på arbetslaget.

Det har ju flyttas över till oss och anledning till det är egentligen för att detta är ändå är ett ämne som är känsligt på så sätt och då är det på elevhälsan som kanske inte undervisar om någonting annars utan bara ska komma ut en till två gånger till en klass som man inte har någon connection till överhuvudtaget och då blir det inte bra, så då får det hellre bli arbetslaget som får göra det (Lärare 10).

Även lärare 1, 2, 4 och 12 har samma inställning som lärare 10 och trycker på vikten av att ha en bra relation till de elever läraren undervisar om *sexualitet, samtycke och relationer* då det kan vara ett känsligt ämne att prata och öppna upp sig om.

Som nämns tidigare i studien så nämner Mattebo och Donevan (2017) och Rothman et al. (2015) att pornografi kan vara en informationskälla till sex när informationen brister i skolan eller från vårdnadshavare. Fyra av lärarna uttryckte i intervjuerna att de hade någon form av samarbete med elevernas föräldrar (Lärare 1, 7, 8, 9). Lärare 8 berättade att detta samarbete bestod av föräldramöten men också genom att erbjuda föräldrarna föreläsningar kopplade till sexuellt innehåll på internet där föräldrarna dessutom fick delta i diskussioner. På detta sätt fick

föräldrarna möjlighet att utveckla sina kunskaper inom området och på så sätt kunna stötta eleverna även hemifrån.

Lärare 1, 7 och 9 berättade att deras samarbete med föräldrar snarare var kopplat till specifika händelser inom ämnet som vårdnadshavarna behövde ta del av. Under intervjuerna tillfrågades även lärarna om de mött något motstånd från föräldrar gällande undervisning i kunskapsområdet, detta var det bara lärare 2 som hade erfarenhet av. Hon berättade att detta skett i årskurs fem och gällde en vårdnadshavare som inte ville att hans barn skulle ta del av någon undervisning alls kopplad till sex på grund av kultur. Barnet i fråga skulle inte ens ta del av undervisningen kring skillnader av hur pojkar och flickor ser ut. Läraren fick lösa denna incident genom att informera vårdnadshavarna om vad som står i grundskolans kursplaner och värdegrund för att sedan hänvisa dem till skolverket om de hade fortsatta invändningar vad gäller hennes undervisning.

5.4 Utbildning

I detta avsnitt analyseras intervjuerna med fokus på utbildning för att besvara fråga nummer två, huruvida lärarna i studien anser att deras tidigare utbildning möjliggör inkludering av sexuellt innehåll på internet och sociala medier i undervisningen kopplat till de behov som kan finnas inom kunskapsområdet? Utbildning inkluderar i detta fall, lärarutbildning, fortbildningar och om lärarna har behövt utbildas sig själva. I och med att avsnittet behandlar både respondenternas uppfattningar av deras utbildning kopplat till kunskapsområdet samt befintliga styrdokument i form av kursplaner och utbildningsplan, analyseras detta genom både *första* och *andra ordningens perspektiv*.

Under intervjuerna tillfrågades lärarna om de hade någon specifik utbildning kopplad till *sexualitet, samtycke och relationer* eller sociala medier (se bilaga 2). Lärare 6 och 11 uppgav att de hade fått någon form av fortbildning kopplat till *sexualitet, samtycke och relationer* samt att båda fortbildningarna endast skett under ett tillfälle och lärarna hade sedan dess inte blivit erbjudna någon kontinuerlig fortbildning. Lärare 6 uppgav i sin intervju att hon blivit erbjuden fortbildningen genom kommunen där hon var anställd. Utbildningen bestod av fyra videoföreläsningar där deltagaren endast fick möjlighet att välja och ta del av två. Videoföreläsningarna handlade om hur man pratar om pornografi med ungdomar, pojkar och könsnormer, hedervåld samt en till som hon inte mindes (Lärare 6). Lärare 11 hade deltagit i en dagskurs där även elever i elevrådet fick utbildning. Fortbildningen behandlade faror med internet, att inte lita på allt som står där och hur elever ska kunna använda sig av internet på ett säkert sätt (Lärare 11). Lärare 6 och 11 uppgav även att ingen av dessa fortbildningar berörde specifikt sexuellt innehåll på sociala medier.

Lärare 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9 uppgav att de inte hade någon utbildning alls inom kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* medan flertalet av de yngre lärarna (Lärare 7, 10 och 12) uppgav att de hade sin lärarutbildning men att detta inte var tillräckligt då det var så pass lite innehåll om ämnet.

Nej, det har jag inte. Nej, det är väl min lärarlegitimation i så fall, men jag vet inte om den räknas i det, liksom så sett så att jag, jag ska ju kunna undervisa om det egentligen, men jag kände inte att jag fick någonting på lärarutbildningen så jag känner personligen att det var väldigt lite[...] Jag vet att vi hade diskussioner med våra studiekamrater då om att hallå, vad är undervisningen om detta då som är ett ganska så känsligt ämne liksom alltså så här, hur ska vi göra? Ja så att alltså, jag kan ju inte ens komma ihåg. Ja, men det kanske var ett seminarium liksom på då? Ja, 4 år liksom (Lärare 10).

Vid förfrågan om lärarutbildning behandlade specifikt sexuellt innehåll eller mer allmänt om kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* blev svaret från lärare 10 att det endast var övergripande om ämnet. Även lärare 12 uppgav ett liknande svar på samma fråga.

När jag pluggade så fick vi ingenting av det, så ingenting. Det var inte så mycket vi fick överlag, tycker jag om sex och samlevnad (Lärare 12).

I utbildningsplanen för grundlärarprogrammet på Göteborgs universitet (2024) så nämns examensmål som kan kopplas till ämnet *sexualitet, samtycke och relationer* samt sexuellt innehåll på internet i form av punkter som, sexualitet och relationer samt olika medier och digitala miljöers roll. Trots detta upplever inte lärarna i denna studie att de fått till sig denna ämneskunskap via lärarutbildningen. Detta trots att kunskapsområdet är något som samtliga lärare ska kunna undervisa om efter genomförd utbildning då det är en del av skolans värdegrund. Även när man ser närmare på kursplanen för samhällskunskap i grundlärarprogrammet (Göteborgs Universitet, u.å.) finns endast ett fåtal punkter som är kopplade till kunskapsområdet men inget som kan kopplas specifikt till undervisning om sexuellt innehåll på internet, trots att det står tydligt i både kursplanen för samhällskunskap i årskurs 4-6 (Skolverket, 2022b), *sexualitet, samtycke och relationer* (Skolverket, 2023b) samt i skolans värdegrund (Lgr22, 2022).

Organisationen RFSU erbjuder olika kurser och fortbildningar med innehåll kopplat till sex och samlevnad, HBTQ+, pornografi och samtycke för lärare och elever (RFSU intervju). Kurserna är i Västra Götalandsregionen, anpassade för lärare och elever i högstadiet och gymnasiet men finns även i andra regioner så som Stockholm tillgängliga för mellanstadiet. Enligt representanten från RFSU så marknadsför sig och kontaktar RFSU skolor för att erbjuda sina utbildningar men även skolorna själva kan ta kontakt med organisationen för att ta del av utbildningarna (RFSU intervju). Kurserna och fortbildningarna uppdateras vartannat år för att vara relevanta i det aktuella samhället (RFSU intervju).

Däremot uppgav representanten att deras baskurser inte specifikt behandlar sexuellt innehåll på sociala medier utan att ämnet endast berörs. Hon belyser däremot att sexuellt innehåll kopplat till internet och sociala medier är jätteviktigt och uppgav att det är en fråga som har diskuterats internt men inte blivit aktuellt då det handlar om prioriteringar och många andra delar som ska lyftas, menar representanten. I intervjun uppgav även projektledaren från RFSU att hon upplevde att lärarna gärna tar in dem för att bedriva undervisningen eftersom lärarna kände sig obekväma att undervisa i ämnet. Hon nämnde även att hon ansåg att elever i årskurs 4-6 är en för tidig ålder att börja prata om sex men att ambitionen ändå är att kunna hålla kurser

för mellanstadiet i framtiden. Orsaken till att RFSU inte erbjuder vare sig utbildning för lärare eller elever i årskurs 4-6 idag är en resursfråga vilket gör att organisationen därför måste prioritera de årskurser där de anser att behovet är som störst (RFSU intervju). Hon menar därmed att äldre barn och ungdomar i årskurserna 7-9 samt gymnasiet därför prioriteras framför elever i årskurs 4-6.

6. Diskussion

I detta kapitel diskuteras studiens resultat och den tidigare forskningen relaterad till studiens syfte och frågeställningar samt till teori, analys och tidigare forskning. Slutligen presenteras även studiens slutsatser. I detta kapitel analyseras resultaten genom *andra ordningens perspektiv* då det behandlar lärarnas uppfattning av deras utbildning. Dessutom används *första ordningens perspektiv* kopplat till befintlig forskning samt granskning av kursplaner och utbildningsplan för att kunna jämföra lärares uppfattning av deras utbildning och undervisning i relation till befintliga styrdokument.

6.1 Resultatdiskussion

Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur tolv lärares utbildning, undervisning och vetskap om vad barn och ungdomar möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Respondenternas utbildning undersöks i relation till befintliga kursplaner inom kunskapsområdet i grundskolan och undervisning inom kunskapsområdet *Sexualitet, samtycke och relationer*. Detta för att besvara våra frågeställningar som lyder följande:

- Vad framkommer av de deltagande lärarnas uppfattning om hur undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer i grundskolan inkluderar sexuellt innehåll på internet och sociala medier, samt
- Hur anser lärarna i studien att deras tidigare utbildning möjliggör inkludering av kunskapsområdet i undervisningen kopplat till de behov som kan finnas inom kunskapsområdet?

6.1.1 Tidigare forsknings relevans

Studierna som användes som tidigare forskning här är genomförda i olika länder. Majoriteten av studierna är svenska men även amerikanska, australiensiska och kanadensiska studier användes. De olika studierna är samstämmiga i sina resultat om att unga använder sociala medier i hög grad och även att de ser pornografi och liknande sexuellt innehåll på internet.

Liknande resultat gick även att se i frågan om hur skolor undervisar om *sexualitet, samtycke och relationer* vilket gör att resultaten från de olika studierna blir applicerbara även i en svensk kontext. Bland annat så har australienska skolor, liksom Sverige, sexualundervisningen som ett ämnesöverskridande område som flertalet lärare har ansvar för (Duffy et al., 2013). De deltagande lärarna i flera av studierna visade sig dessutom vara genomgående obekväma att

bedriva undervisningen i ämnet oberoende av vilka länder de var verksamma i och oaktat att det var drygt tio år mellan studierna (Bramhagen & Lundström, 2022; Duffy et al., 2013).

Studierna som bedrivits med lärare som respondenter har genomförts med lärare som undervisar i högre åldrar. Detta gör att paralleller kan dras mellan vår studie och den forskning som genomförts med barn och unga mellan 10 och 20 år eftersom dessa haft mycket liknande resultat som de lärarfokuserade studierna. En anledning till detta är bland annat att digitaliseringen i samhället är en del av barn och ungas vardag och därför har även yngre barn tillgång till både internet och smartphones (Lewis et al., 2018). Den tidigare forskningen som då var relevant för äldre elever som precis mött internet för första gången blir därmed relevant även för yngre barn idag i och med att användningen nu är hög även hos grundskoleelever (Internetstiftelsen, 2023).

6.1.2 Lärares vetskap om vad barn och unga möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier

Resultaten av intervjuerna visade att nio av tolv lärare (Lärare 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11 och 12) har stött på problematiken av att elever i årskurs 4-6 har mött sexuellt innehåll på internet vilket ger en indikation på hur vanligt det är att barn och ungdomar i yngre åldrar exponeras för detta på internet, vilket stämmer överens med Internetstiftelsens (2023) rapportering samt Mattebo et al.:s (2012) studie om att unga möter sexuellt innehåll på internet. Det styrker även tidigare forskningsresultat om att det finns ett behov av att undervisa om sexuellt innehåll på internet även för yngre åldrar (Joleby et al., 2020; Lewis et al., 2018; Mattebo et al., 2012).

Konsekvensen av att ovan nio lärare har stött på problematiken av att elever har mött sexuellt innehåll på internet har krävt att lärare 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11 och 12 spontant har behövt undervisa om området för att ge eleverna mer kunskap om risker och konsekvenser av vad de kan möta på internet men också hur en beter sig på sociala medier, vilket stämmer överens med Joleby et al.:s (2020). Handysides och Ringroses (2017) samt Rothmans et al.:s (2020) studier om varför lärare bör undervisa om sexuellt innehåll på internet. De menar att risker som finns med att unga använder sig av internet och sociala medier är att de till exempel kan utsättas för *grooming* eller att det sker någon form av spridning av bilder med sexuellt innehåll. Båda dessa konsekvenser är exempel som lärarna tar upp som incidenter de har mött med sina elever. Även incidenter i form av att elever har konsumerat pornografi och använt det som en inspirationskälla till sex är något som Lärare 2 nämner vilket också bekräftar att unga använder sig av pornografi som kunskapskälla. Lärare 2 kände ett behov av att spontant undervisa om pornografi efter att en sådan händelse skett för att inte eleverna ska använda sig av pornografi som ett verktyg för att få till sig information som kan leda till en missvisande bild av vad sex är. Detta är något som styrker Mattebo och Donevan (2017) och Rothman et al. (2015) studier där de lyfter att pornografin kan vara ungdomars sätt att tillhandahålla kunskap om ämnet i de fall där skolans sexualundervisning brister. Att endast tre lärare bedriver planerad undervisning om sexuellt innehåll på internet visar en trend av att inte arbeta förebyggande inom kunskapsområdet. En ökning av planerad undervisning hade kunnat minska de negativa effekter

som bland annat är exponering av sexuellt innehåll, *grooming*, spridning av utmanande bilder och försämrad psykisk hälsa (Handyside & Ringrose, 2017; Joleby et al., 2020; Rothman et al., 2020).

6.1.3 Undervisning

Som tidigare nämnts har nio av tolv lärare (Lärare 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11 och 12) stött på minst en incident kopplat till sexuellt innehåll på internet som de behövt hantera men inte alltid haft kunskap för att hantera det. Detta går i linje med Bramhagen och Lundström (2022) och Planting-Bergloo (2023) som i sina studier uttrycker att skolan måste ta ett större ansvar för undervisningen i kunskapsområdet, både i lärarutbildningar och i den faktiska elevundervisningen. Både lärare 12 och RFSU representanten ansåg att årskurs 4-6 var för tidigt för att börja prata om sexuellt innehåll på internet och att detta bör komma senare när eleverna är äldre och därmed förhoppningsvis mer mogna. Att RFSU representanten anser att det är för tidigt att börja prata om sexuellt innehåll i årskurs 4-6 är motsägelsefullt då RFSU faktiskt håller utbildningar för lärare inom dessa åldrar men enbart i Stockholm. Även att nio av tolv lärare varit med om incidenter kopplade till sexuellt innehåll på internet och sociala medier eller till och med *grooming* talar dock emot detta. Även Internetstiftelsens (2023) statistik om grundskolebarns internetanvändning och lärare 8:s uttalande om digitala världar visar att detta inte är fallet. För att dessa incidenter ska minska måste eleverna få informationen tidigare än de får idag. Vilket ytterligare styrks av den pågående digitala utvecklingen i samhället.

Utöver skolan och lärarna är vårdnadshavare även en av elevernas informationskällor. Lärare 1, 7, 8, 9 uppgav att de hade samarbetat med vårdnadshavare på något sätt och en av dem hade dessutom erbjudit vårdnadshavarna en föreläsning inom kunskapsområdet (Lärare 8). En föreläsning för vårdnadshavare är något som kan ses som nyttigt vilket därför RFSU tillfrågades om de erbjöds. Detta gjorde de dock inte för någon form av privatperson (RFSU intervju). Majoriteten av lärarna uppgav sig ha en bra kontakt med vårdnadshavare förutom lärare 2 som var den enda som mött någon form av motstånd från föräldrar. I en tidigare studie framkom det att lärare är rädda för att föräldrar ska motsätta sig undervisning i ämnet vilket i vår studie inte alls visade sig stämma då elva av tolv lärare varken hade upplevt någon skillnad eller hade anpassat sin undervisning med hänsyn till kulturella eller religiösa aspekter (Arrington-Sanders et al., 2015; Cohen et al., 2012; Unis et al., 2021). Lärarna såg inte vårdnadshavare som en anledning till att undvika att undervisa i ämnet utan snarare en möjlighet att stötta eleverna även hemifrån då det i de flesta fall inte funnits något motstånd. I och med detta visar denna studie att lärarnas vilja att undervisa om kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* är oberoende av vilket område de arbetar i, vilket därför inte tyder på att olika kulturella och religiösa faktorer påverkar hur lärarna utformar sin undervisning eller deras vilja att undervisa om kunskapsområdet.

Under intervjuerna berättade majoriteten av lärarna att de tagit in utomstående personer för att undervisa om *sexualitet, samtycke och relationer*. Fem av lärarna hade tagit in personal från EHT varav två stycken hade tagit in utomstående föreläsare. Enligt Duffy et al. (2013) är det

vanligt att lärare väljer att ta in utomstående med anledning av att lärare inte känner att de själva har tillräckligt med kunskap för att undervisa om ämnet. Lärare 1, 6, 7 och 10 bekräftar detta och nämner kunskapsbrist samt osäkerhet kring kontroversiella frågor som anledningar till att de gärna tar in utomstående. Även under intervjun med RFSU så bekräftar respondenten att hon ser tendenser hos lärare där de gärna anlitar RFSU för att hålla i undervisningen. Detta med anledning av att de själva gärna vill slippa undervisa i ämnet eftersom de känner sig osäkra på hur de ska undervisa i *sexualitet, samtycke och relationer*. Det här är något som ytterligare styrker Duffy et al.:s (2013) studie om att lärare gärna låter någon annan person undervisa i ämnet med anledning av kunskapsbrist och osäkerhet.

Flera av respondenterna i studien (Lärare 1, 6, 7 och 10) uppgav även att de är obekväma med att bedriva undervisning i *sexualitet, samtycke och relationer* vilket också stämmer överens med tidigare forskning som ingår i vår undersökning (Bramhagen & Lundström, 2022; Duffy et al., 2013; Planting-Bergloo, 2023). Som nämnts ovan uttryckte dessa att det beror på flera faktorer såsom brist på ämneskunskap och könstillhörighet. Duffy et al. (2023) uttryckte att könstillhörighet var en stor faktor. Enligt hennes studie var män i högre grad obekväma än kvinnor. I denna studie framkom dock att endast en av de deltagande männen var obekväma, men däremot tre av kvinnorna. Även Cohen et al. (2012) uttryckte att en viss grupp lärare var mer bekväma än andra, i detta fall var det nyexaminerade lärare. Detta stämde dock inte heller överens med vår studie där tre av de fyra nyare lärarna kände sig obekväma medan endast en av de mer erfarna lärarna hade liknande känslor. Att studiernas resultat skiljer sig åt kan bero på att de är gjorda i olika länder men även på de år de är bedrivna. Även projektledaren från RFSU uttryckte att lärare är obekväma med undervisningen och att detta, som nämnts ovan, var en anledning till att lärarna tog in utomstående. Om dessa lärare hade någon gemensam nämnare var dock något som inte specificerades.

6.1.4 Utbildning

Under intervjuerna uppgav samtliga lärare att de önskade få mer utbildning kopplat till *sexualitet, samtycke och relationer* och många ville dessutom ha kontinuerlig fortbildning. Detta oaktat vilken utbildning eller fortbildning de tidigare hade fått. Respondenternas önskan om utökad utbildning i ämnet berodde bland annat på brist på ämneskunskap samt för att hålla sig uppdaterade kring ämnet vilket gällde samtliga lärare i studien. För fyra lärare var en bidragande orsak till önskan om ökad utbildning att de kände sig obekväma med att undervisa om ämnet (Lärare 1, 6, 7 och 10). Den bristande ämneskunskaper var något som även Unis et al. (2021) och Duffy et al. (2013) såg i sina studier och uttryckte som ett vanligt problem kopplat till undervisningen i kunskapsområdet. Även tidigare forskningen stödjer denna ökning av utbildning för lärare då flertalet studier styrker att den nuvarande utbildningen är bristfärdig inom ämnet (Bramhagen & Lundström, 2022; Duffy et al., 2013; Planting-Bergloo, 2023; Unis et al., 2021). Även Lärare 6 och 11 som fått fortbildning inom ämnet önskade mer kunskap då de ansåg att fortbildningen de fått vara otillräcklig för den kunskap de själva uppfattar att de förväntas ge eleverna. Ingen av utbildningarna gick specifikt in på sexuellt innehåll på sociala

medier vilket kan ses som problematiskt enligt Mattebo et al. (2012) och Rothman et al. (2020) eftersom att unga behöver mer kunskap för att kunna röra sig säkert på internet. Enligt Rose et al. (2019) är lärares utbildning avgörande för hur väl innehållet förmedlas och tas emot av eleverna. Att lärares utbildning inom kunskapsområdet brister resulterar i att de måste utgå från egna erfarenheter vilket gör att undervisningen inte blir likvärdig då lärare inte har samstämmiga utgångspunkter för sin kunskap.

Trots att lärarna önskar mer kunskap och det enligt forskning behövs har lärarna alltså inte fått det. RFSU, som bedriver fortbildning inom området för lärare, uppger trots detta att de inte erbjuder utbildning för grundskollärare och elever i årskurs 4-6 i Sveriges samtliga regioner (RFSU intervju) förutom Stockholm. Att utbildningar inom ämnet inte erbjuds för samtliga undervisare inom skolväsendet försvårar möjligheten för undervisare i grundskolan att utbilda sina elever vilket enligt tidigare forskning behövs (Arrington-Sanders et al., 2015; Bramhagen & Lundström, 2022; Duffy et al., 2013; Lewis, et al., 2018; Mattebo et al., 2012; Mattebo & Donevan, 2017; Rose et al., 2019; Rothman et al., 2015; Rothman et al., 2020). Rektorerne verkar inte heller drivande, enligt lärarna i studien, vad gäller att fortbilda sin personal inom kunskapsområdet då nio av lärarna aldrig blivit erbjudna någon fortbildning av sin rektor eller huvudman även om det finns ett intresse hos lärarna. Detta kan tolkas som att problemet med utbildning inte ligger på lärarnas villighet att vidareutbilda sig utan på ansvarig huvudman och rektor.

Trots att det i grundskolans värdegrund och kursplan inom *sexualitet, samtycke och relationer* står att lärare ska undervisa om sexuellt innehåll på internet och sociala medier, upplever inte lärarna att grundläroinnehållens utbildning erbjuder denna utbildning. Även om det står i grundläroinnehållens utbildningsplan och examensmål så är lärarnas upplevelse att utbildningen inte berör dessa frågor, varken via utbildningsplanen för programmet, kursplanerna eller genom fortbildningar (Göteborgs universitet, 2024; Lgr 22, 2022; Skolverket, 2023b.). Lärares avsaknad av utbildning inom kunskapsområdet visar, som nämndes i inledningen, att lärarnas utbildning i ämnet inte kan likställas med det lärare förväntas undervisa för elever. Det blir även tydligt i resultatdelen där lärare 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9 uppgav att de inte hade någon utbildning alls kopplat till ämnet vilket kan bli problematiskt eftersom det försvårar lärarnas möjligheter att faktiskt bedriva undervisning inom *sexualitet, samtycke och relationer*. Detta gör att lärare i olika åldrar, bakgrund och som använder sociala medier i olika utsträckning har olika mycket kunskap om kunskapsområdet och kan därför utbilda elever olika mycket. Undervisningen i *sexualitet, samtycke och relationer* blir därmed inte likvärdig i hela landet.

Som nämns i resultatet visa även denna undersökning att majoriteten av lärarna (Lärare 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 11 och 12) anser att kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* främst bör undervisas inom samhällskunskap eller biologiämnet då det uttryckligen står i kursplanerna för ämnena (Skolverket, 2022a; Skolverket, 2022b). Två lärare ansåg dessutom att ansvaret för att undervisa om sexuellt innehåll på internet bör hamna på samhällskunskapsämnet vilket visar på en brist när det kommer till kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* i skolan.

Detta då lärare bortser, eller inte är medvetna om, vad som står i grundskolans värdegrund (Lgr22, 2022) och därför lägger ansvaret på samhällskunskapsläraren.

Ett genomgående tema i samtliga intervjuer både med lärare och med RFSU men även mailkontakten med kommunerna var att alla ansåg kunskapsområdet vara mycket viktigt. De uttryckte att *sexualitet, samtycke och relationer* kopplat till internet borde få ta större plats i skolan och lärarna ville mycket gärna ha mer utbildning i ämnet. Vilket ytterligare styrker vikten av att lärare i mellanstadiet får utbildning inom kunskapsområdet för att kunna bedriva undervisningen.

6.2 Slutsatser

Denna studie genomfördes med nio grundskollärare i samhällskunskap och tre grundskollärare i andra ämnen. Av dessa lärare hade endast tre lärare haft planerad undervisning om sexuellt innehåll på internet och sociala medier i sin undervisning över tid men nio hade behövt genomföra undervisning spontant vid incidenter, vilket har lett till att nio respondenter i denna undersökning har mött problematiken gällande att deras elever mött sexuellt innehåll på internet och sociala medier redan i årskurs 4-6 som enligt lärarna i studien medför risker och konsekvenser. Detta styrker, enligt oss, vikten av att undervisning inom kunskapsområdet är relevant och bör prioriteras redan för elever i yngre åldrar.

Trots att barn och ungdomar använder sig av sociala medier dagligen och är en plattform där de möter sexuellt innehåll så visar denna studie att undervisning inom området inte prioriteras i grundskolan.

Lärarnas egenupplevda bristfälliga ämneskunskaper kring kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer*, visas vara en viktig faktor kring varför undervisningen inte bedrivs.

Trots att Grundläroplanens utbildningsplan och examensmål inkluderar punkter kring kunskapsområdet *sexualitet och relationer* samt olika medier och digitala miljöers roll är lärarnas upplevelse att de inte fått till sig denna ämneskunskap via lärarutbildningen, och därmed ingen specifik utbildning som tydligt kan kopplas till varken ämnet *sexualitet, samtycke och relationer* eller kunskapsområdet sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Detta trots att det i både kursplanen för samhällskunskap i årskurs 4-6 och skolans värdegrund finns punkter som tar upp kunskapsområdet *sexualitet, samtycke och relationer* och specifika punkter som kan kopplas till sexuellt innehåll på internet och sociala medier.

Samtliga lärare i denna studie uttryckte att de vill ha mer utbildning i ämnet för att få ökad ämneskunskap, som är relevant i relation till det ständigt förändrande digitala samhället samt ha aktuell kunskap och för att känna sig tryggare i att bedriva undervisningen. Ingen av lärarna ansåg heller att lärarutbildningen varit en tillräcklig kunskapskälla för att kunna bedriva undervisningen och ansåg därför att utbildningen kopplat till kunskapsområdet bör utvecklas vilket är en tydlig indikation på att utbildning inom kunskapsområdet saknas eller brister.

Studien visar även att lärarna har olika erfarenheter av sociala medier vilket är en faktor som påverkar den likvärdiga undervisningen. Detta med anledning av att lärarna, på grund av bristande utbildning, måste använda sig av egna erfarenheter av internet och sociala medier för

att utbilda sina elever. Därmed riskeras en objektivitet som man som utbildad lärare kan förväntas ha utan att vara personlig och därmed obekvä. Sammantaget visar studien att lärarnas ålder kan påverka huruvida de använder samma sociala medier som sina elever, samt att användandet av sociala medier tolkas korrelera med kunskaper om vad elever möter för sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Därav kan det bli svårare för äldre lärare att undervisa kring kunskapsområdet, vilket tyder på att även lärares ålder kan vara en bidragande faktor till förmågan att undervisa om sexuellt innehåll på internet och sociala medier när utbildning saknas eller brister. Studien har synliggjort en kunskapslucka inom kunskapsområdet vilket ytterligare synliggör dess relevans för professionen i och med den ständigt utvecklande digitaliseringen i samhället.

Sammanfattningsvis visar denna studie att majoriteten av lärarna inte bedriver planerad undervisning i kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer med fokus på sexuellt innehåll på internet och sociala medier. Med detta i beaktning menar vi därför att en lärarutbildning med tydligare utbildning inom ämnet därför hade inneburit en mer likvärdig grund bland alla lärare som sedan hade kunnat kompletteras med kontinuerlig fortbildning för att fortsätta vara aktuell i takt med att digitaliseringen fortsätter.

7. Vidare forskning

Inom området för studien finns flera aspekter att ta vidare i framtida forskning. Ett exempel på detta är att med en liknande metod genomföra en storskalig studie för att undersöka likheter och skillnader av undervisningen kring sexuellt innehåll på internet och sociala medier i olika delar av Sverige. Ytterligare en intressant aspekt att undersöka är hur olika lärosätens utbildningsplaner och examensmål ser ut kopplat till kunskapsområdet för att på så sätt se hur olika delar av landet prioriterar ämnet. Tidigare forskning har främst undersökt elevperspektivet men även lärarperspektivet, att undersöka rektorers och huvudmäns arbete kring kunskapsområdet hade därför också varit en intressant synvinkel. Slutligen hade även en kvantitativ studie varit intressant att genomföra för att på så sätt få statistisk data kring exempelvis hur många lärare inom ett visst ämne som undervisar kring kunskapsområdet.

8. Referenslista

- Arrington-Sanders, R., Morgan, A., Ogunbajo, A., Trent, M., Harper, G & Fortenberry, D (2015) The Role of Sexually Explicit Material (SEM) in the Sexual Development of Black Young Same-Sex-Attracted Men. *Archives of sexual behavior*. 44(3) 597-608. DOI: 10.1007/s10508-014-0416-x
- Boverket (u.å.) *Segregationsbarometern*. Hämtad 24/4-2024 från; <https://segregationsbarometern.boverket.se/sok-kommun-eller-lan/>
- Bramhagen, A & Lundström, M (2022) Teachers' and nurses' perspective regarding sex education in primary school and influencing factors. *Scandinavian Journal of Educational Research*, ahead-of-print (ahead-of-print), 1-11. DOI: 10.1080/00313831.2022.2116484
- Brinkkjaer, U., Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. (2.uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Braun, V., Clarke, V (2013) *Successful qualitative research : a practical guide for beginners*. SAGE Publications Ltd.
- Bryman, A (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2.uppl.) Stockholm: Liber AB.
- Cohen, J. N., Byers, S. E., & Sears, H. A. (2012). Factors affecting Canadian teachers' willingness to teach sexual health education. *Sex Education*, 12(3), 299-316. DOI: 10.1080/14681811.2011.615606
- Dictionary.com. (2024). *Sexting*. I Dictionary.com. Hämtad 15/4-2024 från; <https://www.dictionary.com/browse/sexting>
- Duffy, B., Fotinatos, N., Smith, A & Burke, J (2013) Puberty, health and sexual education in Australian regional primary schools: Year 5 and 6 teacher perceptions. *Sex Education*, 13 (2), 186-203. DOI: 10.1080/14681811.2012.678324
- Göteborgs Universitet (u.å.) *L6SO10 Samhällsorienterande ämnen för lärare årskurs 4-6, 30 högskolepoäng*. Hämtad 16/4-2024 från; <https://www.gu.se/studera/hitta-utbildning/samhallsorienterande-amnen-for-larare-arskurs-4-6-l6so10>
- Göteborgs Universitet (2024) *Utbildningsplan Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6, 240 högskolepoäng*. <https://www.gu.se/sites/default/files/2024-03/L246G-240304.pdf>
- Handyside, S., Ringrose, J. (2017). Snapchat memory and youth digital sexual cultures: mediated temporality, duration and affect. *Journal of Gender Studies*, 26(3), 347 - 360. DOI: 10.1080/09589236.2017.1280384
- Instagram (u.å.) Safety. Hämtad 3/4-2024 från; <https://about.instagram.com/safety>
- Internetstiftelsen (2023) *Svenskarna och internet 2023*. Hämtad 3/4-2024 från; <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2023/>
- Joleby, M., Lunde, C., Landström, S & Jonsson, L (2020) All of Me Is Completely

- Different”: Experiences and Consequences Among Victims of Technology-Assisted Child Sexual Abuse. *Frontiers in Psychology*, 11. 1-15.
DOI:10.3389/fpsyg.2020.606218
- Kaspersky.se (u.å.) *Vad är ett webbfilter?* Hämtad 19/4-2024 från <https://www.kaspersky.se/resource-center/definitions/web-filter>
- Kroksmark, T. (2007). Fenomenografisk didaktik : En möjlighet. *Didaktisk Tidskrift*, 17(12).
Hämtad: 3/5-24 från <https://www.tomaskroksmark.se/Fenomenografiskdidaktik%202007.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Malmö: MTM.
- Lewis, L., Mooney, J., Guy, R., Watchirs-Smith, L and Skinner, R (2018) 'I see it everywhere': young Australians unintended exposure to sexual content online. *Sexual Health* 15(4), 335–341. <https://doi.org/10.1071/SH17132>
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet* (2022) Skolverket.
https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fcurriculum.htm%3Ftos%3Dgr%26cur%3DLGR22&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f#anchor_1
- Marton, F., & Booth, S. (1997). *Learning and awareness*. [Elektronisk resurs] Taylor and Francis Group. DOI: [10.4324/9780203053690](https://doi.org/10.4324/9780203053690)
- Mattebo, M., Larsson, M., Tydén, T., Olsson, T. & Häggström-Nordin, E. (2012). Hercules and Barbie? Reflections on the influence of pornography and its spread in the media and society in groups of adolescents in Sweden. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 17(1), 40–49. DOI: [10.3109/13625187.2011.617853](https://doi.org/10.3109/13625187.2011.617853)
- Mattebo, M., & Donovan, M (2017). The relationship between frequent pornography consumption, behaviors, and sexual preoccupation among male adolescents in Sweden. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 12, 82-87. DOI: [10.1016/j.srhc.2017.03.002](https://doi.org/10.1016/j.srhc.2017.03.002)
- Nationalencyklopedin (u.å) *Grooming*. I Nationalencyklopedin. Hämtad 15/4-2024 från; <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/grooming>
- Nationalencyklopedin (u.å.) *Sociala medier*. I Nationalencyklopedin. Hämtad 3/4-2024 från; <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sociala-medier>
- Planting-Bergloo, S. (2023). *Becomings of Swedish secondary sexuality education: Enactments in natural science subjects and interdisciplinary teaching about pornography* [Doktorsavhandling, Stockholms universitet]. Stockholms universitet publikationer.
- RFSU (2023) *Det här är RFSU*. Hämtad 24/4-2024 från; <https://www.rfsu.se/om-rfsu/om-oss/var-organisation/>
- Roblox (u.å) *Experience Guidelines and Age Recommendations*. Hämtad 15/4-2024; <https://en.help.roblox.com/hc/en-us/articles/8862768451604-Experience-Guidelines-and-Age-Recommendations>

- Rose, I., Boycem L., Murray, C., Lesesne, C., Szucs, L., Rasberry, C, Parker, J & Roberts, G. (2019). Key factors influencing comfort in delivering and receiving sexual health education: Middle school student and teacher perspectives. *American Journal of Sexuality Education*, 14(4), 466-489. DOI: 10.1080/15546128.2019.1626311
- Rothman, E., Daley, N., Alder, J. (2020). A Pornography Literacy Program for Adolescents. *American Journal of Public Health*; Washington 110(2), 154-156. DOI:10.2105/AJPH.2019.305468
- Rothman, E., Kaczmarzky, C., Burke, N., Jansen, E., Baughman, A. (2015) Without Porn ... I Wouldn't Know Half the Things I Know Now": A Qualitative Study of Pornography Use Among a Sample of Urban, Low-Income, Black and Hispanic Youth. *The Journal of Sex Research* 52 (7), 736-746. DOI: 10.1080/00224499.2014.960908
- SFS 2003:460. *Lagen om etikprövning av forskning som avser människor*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003460-om-etikprovning-av-forskning-som_sfs-2003-460/
- SFS 1962:700. *Brottsbalk*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/#K6
- Skolverket (2016). *IT-användning och IT-kompetens i skolan*. Skolverket: Stockholm.
 Hämtad 26/4-2024 från;
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65c32a/1553966893852/pdf3667.pdf>
- Skolverket (2022a) *Biologi* [Kursplan].
<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=-996270488%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRBIO01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>
- Skolverket (2022b) *Samhällskunskap* [Kursplan].
<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=-996270488%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRSAM01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>
- Skolverket (2023a) *Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning - läsåret 2022/23*. Hämtad 15/4-2024 från; <https://www.skolverket.se/publikationsserier/beskrivande-statistik/2023/pedagogisk-personal-i-skola-och-vuxenutbildning---lasaret-2022-23>
- Skolverket. (2023b). *Sexualitet, samtycke och relationer*. Hämtad 4/4-2024 från;
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer>
- Snap inc. (u.å.) *Snap inc*. Hämtad 3/4-2024 från; <https://values.snap.com/sv-SE/safety/safety-center>

Tiktok (u.å.) *Guide för nya användare*. Hämtad 3/4-2024 från;

<https://www.tiktok.com/safety/sv-se/new-user-guide/>

Unis, B., Nilsson, J., & Bjuresäter, K. (2021). Sexual Health Promotion among Swedish Adolescents – Professionals' Experiences. *International Journal of Sexual Health*, 33(3), 410-425. DOI: 10.1080/19317611.2021.1921893

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.

YouTube (u.å.) *Komma igång med YouTube*. Hämtad 3/4-2023 från;

https://www.youtube.com/intl/sv_ALL/creators/how-things-work/getting-started/

9. Bilagor

Bilaga 1- Samtyckesblankett

Hej!

Vi, xx och xx, studerar grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6 på Göteborgs Universitet. Vi är nu inne på vår sista termin och ska skriva vårt andra examensarbete. Vårt arbete går ut på att undersöka hur grundskolelärare undervisar om sexuellt innehåll på internet och sociala medier samt deras erfarenheter kring ämnet. Detta är något som nämns i kunskapsområdet Sexualitet, samtycke och relationer som bland annat syftar till att "utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sam-manhang, bland annat i pornografi.". Kunskapsområdet är ämnesöverskridande och vi vill därför undersöka hur olika lärare känner kring ämnet. För att vår studie ska vara möjlig kommer vi behöva genomföra intervjuer med ett antal lärare, där vi även behöver spela in samtalen.

Vi vill här informera om vilka rättigheter du kommer att ha i samband med samtalen. Du kommer i studien att vara anonym. Den information vi får in från samtalen kommer endast användas i forskningsändamål. Detta innebär även att du, skolan och platsen vi befinner oss på kommer att anonymiseras. Du har rätt att när som helst välja att dra dig ur studien. Att delta i studien är givetvis frivilligt, men för att få delta måste vi ha samtycke från dig (Vetenskapsrådet, 2017). Lämna in detta vare sig ni svarat ja eller nej till deltagande.

Med vänliga hälsningar

xx och xx

Vid frågor, kontakta oss via nedanstående mailadresser:

xx@xx.com xx@xx.com

Kursledare:

xx Mail:xx@xx.se

Referens: Vetenskapsrådet (2017), *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

JA, jag vill delta i studien

Nej, Jag vill inte delta i studien

Datum:_____

Underskrift:_____

Namnförtydligande:_____

Bilaga 2- Intervjuguide lärare

Info om läraren

- Hur gammal är du?
- Hur länge har du arbetat som lärare (SO)?
- Vilken årskurs undervisar du i?
- Vilka ämnen är du legitimerad att undervisa i?
 - Vilka ämnen undervisar du i just nu?

Erfarenhet av sexuellt innehåll på sociala medier

- Upplever du att du använder och har erfarenheter av samma sociala medier som är vanligt bland dina elever?
 - Vilka sociala medier använder du?
- Upplever du att du har vetskap om på vilka sociala medier ungdomar möter sexuellt innehåll?
 - Upplever du att sexuellt innehåll på nätet är lättillgängligt för ungdomar?
- Vad definierar du som sexuellt innehåll?

Allmän undervisning

- *Sexualitet, samtycke och relationer* är ett kunskapsområde som ska integreras i samtliga ämnen och årskurser då det även är ett ämne som är en del av skolans övergripande värdegrundsfrågor. Detta gör att ansvaret för att förmedla denna kunskap ligger på samtliga undervisare inom skolväsendet. Hur arbetar er skola/arbetslag med detta?
- Upplever du att alla lärare, oavsett vilket ämne de undervisar i, är delaktiga i undervisningen om hur sexualitet framställs i olika medier bland annat pornografi?

Egen undervisning

- Undervisar du något om vad elever kan möta för sexuellt innehåll på internet och sociala medier (inom samhällskunskap)?
 - (Nej), vad hindrar dig från att undervisa om sexuellt innehåll på internet?
- (JA) I vilket ämne undervisar du om sexuellt innehåll på nätet?
- Hur känner du inför att undervisa om sexuellt innehåll på internet?
 - Vad är det som gör att du känner så?
- (Ja) Sker undervisningen om sexuellt innehåll på sociala medier spontant eller vid planerade tillfällen?
 - Kan du ge ett exempel?
- (Nej) Kan det vara så att undervisningen sker omedvetet och spontant? (incidenter, omklädningsrum, mobiltelefoner, mm)
 - Kan du ge ett exempel i så fall?
- Vilket material använder du i din undervisning kopplat till området (inom SO)? (filmer, litteratur)
- Tar du in utomstående som undervisar om sociala medier, sexuellt innehåll och pornografi, i så fall vem? (skolsköterska, umo, rfsu, kurator, annan lärare)

Erfarenhet/Önskemål

- Har du någon utbildning som specifikt är kopplat till sexuellt innehåll på internet och vad elever kan möta på sociala medier?
 - NEJ, har du behövt utbilda dig själv inom området “sociala medier och sexuellt innehåll” för att kunna undervisa om ämnet?
 - Hur har du gjort/gör det?
 - (JA) Hur fick du kunskapen? (kurs, årlig konferens, i lärarutbildningen)
- Vad hade du velat ha mer kunskap om för att kunna undervisa om/mer om sexuellt innehåll på internet och hur hade du velat få till dig kunskapen? (kurs, årlig konferens, i lärarutbildningen)
- Har din huvudman/rektorer erbjudit dig någon fortbildning inom ämnet kopplat till sexuellt innehåll på nätet?

Föräldrar och övrigt

- Samarbetar ni med föräldrar gällande sexuellt innehåll på internet?
 - I så fall hur?
- Tycker du att ansvaret även ligger på vårdnadshavarna att informera om sexuellt innehåll på internet till exempel pornografi och nakenbilder?
- Har du mött något motstånd från föräldrar vad gäller undervisning inom sexualitet samtycke och relationer? Exempel?
- Har du upplevt skillnader på olika skolor du arbetat på vad gäller att undervisa i ämnet?
 - Exempel på vad?
- Tycker du att det är svårare eller lättare för dig att undervisa om sexuellt innehåll pga att du är kvinna eller man?
 - Varför och hur?
- Något du vill tillägga?

Bilaga 3- Intervjuguide RFSU

Övrigt

- Hur gammal är du?
- Vad har du för yrkesbakgrund?
- Hur länge har du arbetat inom RFSU?
- Vad är din roll på företaget?

Kurser

- För vilka årskurser erbjuder ni utbildning inom sexualitet samtycke och relationer?
 - Varför har ni valt just dessa årskurser?
- Vad är det för innehåll i kurserna och föreläsningarna ni erbjuder?
- Undervisar ni specifikt om sexuellt innehåll på sociala medier och pornografi i era kurser?
- Ungefär hur många lärare/skolor utbildar ni årligen?
- Tar ni kontakt med skolor och rektorer för att erbjuda kurser inom sexualitet, samtycke och relationer?
- Marknadsför ni er på skolor och i så fall hur?
- I vilken årskurs anser ni att lärare bör börja undervisa om sexuellt innehåll på sociala medier respektive pornografi? Varför?
- Hur ofta uppdaterar ni era kurser för att vara relevanta för den ständigt förändrande digitala världen?
- Hur ofta rekommenderar ni att skolor/lärare går kurser i ämnet eller uppdaterar sina kunskaper på annat sätt?
- Ser ni något mönster i vilka skolor som inte väljer att fortbilda sin personal inom sexualitet samtycke och relationer?
- Erbjuder ni även kurser för vårdnadshavare?

Lärare

- Vad brukar lärarna ha för inställning till ämnet sexualitet, samtycke och relationer?
- Anser ni att lärare generellt har tillräckligt med kunskap för att undervisa om ämnet enbart genom lärarutbildningen?
- Vilka typer av lärare är det som medverkar på kurserna? Ämnen?
- Hur är könsfördelningen på era kurser? Aldrar?

Elever

- Har ni någon uppfattning om hur stor andel barn som möter sexuellt innehåll på nätet?
- Har ni vetskap om på vilka sociala medier ungdomar möter sexuellt innehåll?
- Erbjuder ni lektioner på skolor för elever?
- Har elever möjlighet att kontakta er utanför skolan?

- Något du vill tillägga?